Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 3. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 6-го СІЧНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JANUARY 6, 1954. No. 3. VOL. LXII.

Христос Родився — Славіте Його!

Пантелеймон Ковалів

НАЙВЕЛИЧНІША ЕРА

Людина своїм розумом розкрила багато таємниць світу. Багато з них стали вже загальновідомими як незаперечна істина, стали вже звичайними явищами в нашому житті. Нині вже ніхто не сумнівається в тому, що земля кругла, що вона рухається навколо сонця, а не навпаки. Нині людина своїм розумом дошукалась того, що атом, ця найдрібніша частина матерії, становить у своїй будові цілу систему рухів, подібну до нашої соняшної системи.

З другого боку, той же людський розум буває дуже скептичним у шуканні істини. Не раз буває так, що те, що було незаперечною істиною у минулому, стало сумнівним для сучасного: людський розум, озброєний новішими засобами наукового знання, тепер починає ставитись скептично до того, що колись він визнавав за незаперечну істину. Так, наприклад, є скептики, що заперечують історичне існування давнього грецького поета Гомера і філософа Сократа, ба навіть англійського письменника Шекспіра. А деякі скептики, з своїх міркувань виходячи, заперечують історичне існування Христа.

Та одна справа заперечувати історичне існування Гомера чи Шекспіра, а зовсім інша справа заперечувати історичне існування Христа. До заперечення Гомера чи Шекспіра людина могла прийти своїм власним розумом через недостатню кількість документальних даних про їх життя і творчість та з багатьох інших мотивів міг виникнути в людини такий скепсис. Але чи може сучасна людина заперечити історичне існування Христа, коли про цей факт свідчить двотисячна історія, знана всьому світові, історія про Його життя, діяльність, страждання і смерть та Воскресення. Про нього свідчить божественна книга — свята євангелія, мільйони й більйони людей, що раніше жили і тепер живуть, що відбивали і відбивають в своєму житті світло Христової науки. Ніякі люди, навіть безвірники, що затьмарюють це світло, не в силі його загасити і стерти з пам'яті історії найвеличнішу постать Христа Спасителя.

Вже сама подія Народження Христя сколихнула світом, а Його великі діла і виконаний Ним великий акт спасіння людей — страждання, смерть і славне Воскресення — ствердили назавжди історичне існування Христа, що своєю, ніколи ще невіданою величчю Боголюдини, започаткував нову еру в історії людства. Христос ніколи не мав і не матиме рівного собі, бо Він єдиний безгрішний образ абсолютного Добра.

Історичне існування Христа — це не тільки факт історичний. Це факт великого релігійного значення. В Христі виправдується людське життя, виявляє свій сенс світова історія. Без світла Христового життя людське не мало б цілі, не мало б сенсу. Воно кінчалося б смертю, як кінчається смертю все інше створіння землі. Людина не була б тоді людиною у власному розумінні цього слова. Світло Христове підносить людину на вищий щабель її гідности, робить її безсмертною.

Сенс людського життя на землі — в здійсненні найбільшого добра, царства Божого. До цього царства кличе й веде нас Христос, єдиний безгрішний Спаситель світу. Тому й нова ера, що почалась від народження Христа, має подвійне значення — історичне і релігійне.

Христос не тільки велика історична постать. Він одночасно і божественна постать, як Боголюдина. Вже самою своєю появою на світ Христос занепокоїв сильних світу цього, що поринули були в темряву, ухиляючись від світла. Насамперед занепокоївся Ірод, оцей символ царства земного. Він так і розумів подію народження Христа, як подію народження земного царя, що нібито мав відібрати у нього царство. І, щоб оберегти себе від небезпеки, Ірод наказав знищити всіх дітей віком молодших від двох років. І полилась кров невинних дітей! За ним пішли інші Іроди, що їх знає історія, й почали нищити вірних наслідувачів Христа. І полилась мученицька кров людей, що несли й несуть у своїх серцях ім'я Христове!

Та ніяка сила не в стані зламати віру і любов до Христа. Іроди згинули й згинуть безслідно, а віра в Христа розквітатиме ще з більшою силою. Казенний матеріялізм, що шириться нині й зводить боротьбу, щоб зайняти місце Божої Правди, не всилі задовольнити потреби людської душі, яка прагне абсолютного Добра і Любови.

Нова ера, що в ній ми живемо, осяяна благовістям Ісуса Христа, Сина Божого, благовістям усиновлення Богом усіх людей доброї волі. Наша ера — найвеличніша ера для людей, які зв'язують своє життя з ім'ям Христа Спасителя, що приніс у світ Божі закони життя, заснував Церкву і відкрив шлях до вічного життя.

Христос Рождається, Славіте!

Михайло Мороз: Різдво Христове на Гуцульщині

Микола Кокольський

У СВЯТВЕЧІРНЮ ГОДИНУ

Слава во вишніх Богу
І на землі мир,
В чоловіціх благоволеніє...

Смеркає. Небосхил на далекому заході догоряє у багрі заграви. І вітер... Прилітає з широких просторів, вдирається в мури міста, чвалає з куряві по вулицях, термосить безлистим гіллям самітних дерев. Через декілька хвилин виливається з нього вся дика міць, і він безсило прилягає до міського бруку, разом з пилюгою, по завулках і закутинах. Напливають сірі, скуйовджені хмари, а з них білими пелюстками — сніжинки. Зразу небагато їх і вони зникають серед вуличної пилюги. Але дедалі їх щораз більше і більше, застеляють білою скатертю вулиці, покривають дахи домів, прилипають до вікон, до гілок дерев, до одежі прохожих. Під сніжним покровом зникає життєвий намул великого міста, і воно біліє непорочною біллю.

І враз, у ту сніжну біль, вливаються з усіх усюдів барвисті світла — червоні, зелені, сині, жовті, оранжеві, тілейні — усі відтіні райдуги. Горять барвисті, світляні вінки на білому обрусі снігу, як квіти на сонцем залитій леваді. Крізь засніжені вікна прозирають такі ж веселчані світла святвечірньої ялинки, вириваються дивні мелодії різдвяної ночі. Великоміська симфонія світла і тонів, що звеличує незбагненну тайну різдвяної містерії. Симфонія гарна, але чужа і холодна, не розгріває серця, налитого чарівними мелодіями, що зродилися з чорнозему, ген-ген за горою, за кам'яною, де дзвін дзвонить, місяць сходить...

Та ні! Не чужа! „Меррі-меррі-меррі Хрістмас"... — вливається в симфонію рідна, незрівнянна у своїй красі, мелодія чарівного „Щедрика" і несеться ластовиним щебетом понад вулицями розрадуваного міста. Зупиняється хід, зупиняється серце і розпливається, як сиза, поранкова імла, час і простір...

Добрий вечір тобі, пане
[господарю,
Радуйся, ой радуйся земле,
Син Божий народився...

Народився Він не в розкішній, „царській палаті, а между бидляти", на в'язанці сіна, в бідній, стріхою критій стаєнці, такій же, як твоя, пане господарю!

І приймає отеє бідне, Боже Дитя українська земля у свої скромні пороги з усією сердечністю одвертої душі. Стелить для Нього запашне сіно на столі, білим обрусом його застеляє, кладе смачний пшеничний колач та світить воскову свічечку, а в кутку сніп пшениці — дідух ставляє. Чим хата багата... На великі багатства української землі не стати і „золота в дарі, Божому Дитятку, не може дати". Але голіруч вона не приходить! Ні! Вона приносить Йому духові цінноші, серце на долонях, налите щирою любов'ю і прибране в жемчуги пісень, що міняться нескінченним багатством форм.

„Слава во вишніх Богу і на землі мир"... по широких просторах української землі несеться гимн ангельських хорів, що звеличує воплочену Велику Ідею різдвяної ночі. Українська земля прийняла ту Ідею з одвертим серцем. Адже вона така близька їй! Адже на її просторах хвалить Бога кожна істота, кожна тварина, пташина й комашина, кожна квітка й стебелина, ба навіть дрібний камінчик при дорозі. Чи ж може забракнути в цій божественній симфонії землі голос її найлюбішої дитини, викоханої її благословенним лоном?! Дитини, яка дихає її віддихом, серце якої б'ється тим самим ритмом, що її? Душа якої закохана не в заграві воєнних пожеж, не в грюкоті смертоностих розривів і ядушливім димі згарищ, а в пошумі налитих золотим зерном ланів, в трелях розспіваної пташини, в запаху м'яти — васильків, затиканих за образами, в божественній красі, виплеканій благословенним миром. І та дитина тисячі літ виспівує ангельську пісню, славить Бога та молить Його послати мир.

Щедрик, щедрик, щедрі-
[вочка,
Прилетіла ластівочка...

сповільнюється ритм пісні, спрощується до спокійних акордів гармонія, стишується її динаміка, і вона лагідно, ледве помітно уривається, як ластовинний щебет у теплому, затишному гніздечку...

І уривається думка... І знову простір і час лягають цілою вагою поміж минуле і сучасне, поміж колишній, розспіваний, рідний чорнозем і сьогоднішній, розсвітлений міський брук. Сумний, кривавий час людського звіробою. Блудні вогники ущасливлення людини, зроджені в трясовинні розбитої душі, божевільна погоня за ними і порваний духовий зв'язок з ідеєю різдвяної ночі і стратована, вирощена з неї, гідність людської істоти. Злочинне беззаконня у смертнім двобою з духовістю прадідів, що вбирає сире життя в шляхетні форми і підносить його до піднебесних висот. І страшний крик розпуки стоптаної, обдертої, розпухлої з голоду української землі. А йому у відповідь самовдоволений усміх ситого обивателя, байдужого до страждань ближнього...

Де ж є та ідея, яку возвеличується яркими світлами і солодкими голосами? В живих, людських серцях, чи в світлах і тонах? Чи, бува, не поклоняємося зовнішній формі, що заступила нам основну цілість, зміст ідеї? Прикре непорозуміння, що стає джерелом гірких, життєвих розчарувань і трагічних комплікацій. Бо вартість ідеї — не в мертвих прикрасах, а в живих чинах, що випливають зі змісту ідеї.

А коли ідея різдвяної ночі ввійде в людські серця, коли з неї буде випливати кожний чин людини, тоді сповняться слова ангельської пісні і на замучену землю зійде благословенний, з тугою жданий мир.

Остап Тарнавський

РІЗДВЯНИЙ МІТ

Струнка, морозна ніч до зір
і дзвоном просторінь співає,
як звільна двері відхиляє
і жатній дух несе у двір.

Стоїть задивлений-заслухан
з мольбою на тремтінні губ
між стріхами земних халуп
самий під зорями, мов дука.

І жде у цю таємну ніч
пророцтвом значених народин,
як голосок плигне Господен
та голубом вселенній ввіг.

І жде, що в ту величну пору,
коли хвилює сніжний лан,
народиться новий Богдан —
предсказан володар просторів.

Шукає зірки з-поміж зір
і підгляда під кожну стріху,
де люд виспівує про втіху,
про новий час, про новий мир.

Хоч світом смуток ходить гордо,
мов тінь від Ірода-царя,
та вже стоїть нова зоря,
і сніг скрипить дзвінким акордом;

та вже співає вся земля
і колядує людське серце,
що Бог ступив між люд наш вперше
на наші снігові поля.

В АМЕРИЦІ

● **Секретар рільництва** Езра Тефт Венсон дістає денно по 200 листів від міських підприємців і господинь, які підтримують Бенсона в його опозиції до вдержування державними субсидіями високих цін на рільничі продукти. Кругло 20% листів, що їх дістає Бенсон від фармерів, домагаються й надалі державних субвенцій для рільництва.

● **Комісар Промислу** в Нюйоркському стейті Едвард Корсі заявив, що число затруднених і сума зароблених ними грошей в минулому 1953 році осягнули були найвищий ступінь. В стейті відкривають більше підприємств, як ліквідують. Корсі гадає, що і в 1954 число затруднених буде високе (в жовтні в стейті працювали 6,000,000 робітників), хоч число робітних годин дещо зменшується.

● **Повідомляють,** що 31-го грудня в ЗДА 5,970,000 осіб побирали старечу пенсію з каси соціяльного забезпечення. Це число майже на 1,000,000 осіб більше, як у грудні 1952 року, і майже в два рази більше від 1950 року, коли з соціяльного забезпечення користали тільки 3,000,000 осіб.

● **36 громад** Нюйоркського стейту користають з флюоризованої води, яка не допускає до нищення зубів. В тих 36 громадах живе 10 відсотків усього населення Нюйоркського стейту.

● **Демократичний сенатор** професор-економіст Пол Г. Даґлес остерігає уряд президента Айзенгавера проти „струсиної" політики в господарських справах і закликає реально дивитися на господарство країни.

● **Президент Айзенгавер** нараджувався з своїм кабінетом і з республіканськими партійними провідниками в справі стратегії на найближчій сесії Конґресу. Він ще має зустріч з провідниками демократів у Конґресі, яких має поінформувати про свою програму, яку предкладає Конґресові на сесії.

ДВА РІЗДВЯНІ ЧИСЛА „СВОБОДИ"

Цього року появиться два різдвяносвяточні числа „Свободи": це з датою Свят-Вечора, 6-го січня, та чергове, що появиться на Свят-Вечір з датою 8-го січня. „Свободи" з датою 7-го січня, з уваги на свято Різдва Христового, не буде. В п'ятницю, 8-го січня, появиться „Свобода" нормально з датою суботи, 9-го січня, та разом з англомовним тижневиком. Дальші надіслані різдвяносвяточні матеріяли і побажання, невикористані в цьому числі, будуть, в міру можливостей, поміщені в черговому числі „Свободи".

Різдвяний Привіт

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

ГОЛОВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ДМИТРО ГАЛИЧИН ПЕРЕДАЄ ЧЕРЕЗ „ГОЛОС АМЕРИКИ" ТАКИЙ РІЗДВЯНИЙ ПРИВІТ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ВІД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ:

ХРИСТОС РОДИВСЯ — СЛАВІТЕ ЙОГО! Цей наш традиційний, різдвяносвяточний привіт передаю Вам сьогодні, Дорогі Брати і Сестри в нашій рідній, але все ще несвоїй Україні, від сімдесяти тисяч членів Українського Народного Союзу, найстаршої і найбільшої української братерсько-запомогової української організації не тільки в З'єдинених Державах Америки, але й в усьому вільному світі. В цьому році Український Народний Союз обходить 60-річчя свого існування та своєї праці, що завжди була скерована в першу чергу на допомогу українському народові в його невпинній боротьбі за той „праведний закон Вашингтона", що за ним так тужив наш великий Поет та яким без обмежень користуємось ми на цій вільній землі Вашингтона. Разом з нами, членами Українського Народного Союзу, передають Вам цей одвічний, різдвяний привіт надії вже мільйони інших Ваших Братів і Сестер, яких жорстока доля заставила покинути нашу спільну Батьківщину-Україну та шукати долі в широкому світі.

Недавно у видавництві Українського Народного Союзу та з нагоди його шістдесятріччя появилася ювілейна книга під заголовком: „Українці у вільному світі", в якій зібрано основний матеріял про українців у поодиноких країнах усіх континентів. В передмові до тієї книги між іншим сказано: „Це вже належить до історії Українського Народного Союзу, що він збирає „розсипаних по світі дітей матері-України... Він почав збирати їх насамперед в цій країні. Опісля, при допомозі свого органу „Свобода", почав збирати ідейно в одну українську заморську спільноту тих, що їх доля закинула в праліси Бразилії, в прерії Канади. В яких тільки світах і засвітах опинилась українська людина, до неї раніше або пізніше діставалась „Свобода" та нитками рідного слова і рідної ідеї зв'язувала розпорошених по всіх бездоріжжях світу українців з їхньою Батьківщиною-Україною, з цілістю українського народу, його життям і змаганням... Після воєнних лихоліть поза рідними землями опинились уже мільйони українців, несучи в найдальші закутини не тільки безмежну тугу за Україною, але й українську ідею та українську правду і незламне бажання тій правді служити..."

Цій українській правді, українській волі служить вся велика українська спільнота у вільному світі. Для поширення й перемоги тієї правди видав Український Народний Союз в останньому десятиріччі вже одинадцять книг англійською мовою про Україну, її історію та невпинні, героїчні змагання українського народу до волі і самостійности. До цих англомовних книг долучився в минулому році ще й виданий Українським Народним Союзом роман Василя Барки, недавнього совєтського раба, а сьогодні вільного мешканця З'єдинених Держав. Книга називається „Рай" і про неї пише рецензент: „Повість „Рай" — це історія українського народу в комуно-московській неволі, вирізьблена могутніми мистецькими образами. Сучасне в ній нерозривно зв'язане з минулим, а синтеза одного і другого будує незримі мости у майбутнє... Хоч совєтське царство сатани, яке письменник розшифровує з незвичайною проникливістю, кладе свою важку печать на цю книгу, то вона не є ані понурою, ані песимістичною. Навпаки, цей твір про світ у пащі льва є глибоко оптимістичний, — глибоко життєрадісний, це по суті гимн непереможности українського народу, це тріюмфальна пісня про його незнищиму моральну силу... Ніби за лаштунками совєтського пекла, показаного в повісті, стоїть з піднятими вгору руками Він, ясний Христос..."

І так українська правда починає сьогодні крок за кроком здобувати світ та перемагати вороже зло. Ми переконані, що вже недалекий той час, як ця українська правда переможе в світі й в самій нашій многострадальній Батьківщині — Україні. „Свобода", орган Українського Народного Союзу, писала з нагоди Різдва Христового в 1914 році, отже сорок років тому: „Цілі тисячки років очікувало віруюче людство на прихід обіцяного Бога-Месії, і врешті таки діждалось. Прийде час, що здійсняться очікування й українського народу та що й український нарід діждеться тієї радісної хвилини, коли то — як каже поет — наш замучений, знесилений, розбитий журбою народ огнистим видом засяє у народів вольних колі, струсне Кавказ, впережеться Бескидом, покотить Чорним морем гомін волі і гляне, як хазяїн домовитий, по своїй хаті і по своїм полі;"

ІЗ СКРІПЛЕНОЮ ВІРОЮ ПОВТОРЮЄМО ЦІ СЛОВА СЬОГОДНІ РАЗОМ З ТРАДИЦІЙНИМ ПРИВІТОМ — ХРИСТОС РОДИВСЯ — СЛАВІТЕ ЙОГО!

В СВІТІ

● **Совєти відповіли офіційно,** що вони дістали повідомлення західніх альянтів про берлінську конференцію 4 міністрів закордонних справ у дні 25 січня ц. р. і дали доручення своєму високому комісарові в Німеччині переговорити з іншими високими комісарами про будинок для нарад та інші технічні подробиці. Таким чином ця конференція вже напевне відбудеться.

● **Амбасадор Артур Дін,** що даремне перевів 4 місяці на переговорах із комуністами в Панмунджомі про підготову до мирової конференції в справі Кореї і врешті покинув конференцію, — коли комуністи закинули З'єдиненим Державам „облудність" — не тратить надії, що ці переговори відновляться. Він каже, що знайдеться „формула", за якою комуністи відкличуть висловлену ними образу.

● **Кардинал Спелман,** католицький архиєпископ Ню Йорку, прилетів на два дні до Гонолюлю, після того, як перевів уже третє Різдво Христове в Кореї серед американських вояків. Він заявив, що перед Церквою лежить „велика робота" у знищених війною країнах.

● **20 держав** погодилися на признання Японії обмежених привілеїв щодо торговельних тариф. Японія не належить ще до міжнародної організації для тариф у торговельному експорті - імпорті. Індія і Цейльон поставились найліберальніше до влегшення Японії її міжнародної торгівлі.

● **Індійський уряд** з прем'єром Індії Неру на чолі патронує совєтській „культурній офензиві" на терені Індії. На запрошення індійського уряду і його коштом Індію об'їздитиме велика група совєтських артистів театру, опери й балету, разом кількадесят осіб, чоловіків і жінок. Очевидно, така прогулянка є водою на млин суто-комуністичній пропаганді, бо дає, напр. формальне право індійським комуністам брати активну участь в парадах на честь російсько-комуністичних гостей.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

Святуємо на вільній американській землі ще одно Українське Різдво. Святкуємо його в таку пору, коли ще довкола нас загальна святочна атмосфера, наповнена різдвяним духом. Цей різдвяний дух не є якимсь специфічним американським явищем, — він проявляється в усіх християнських країнах, його відчувають усі християнські народи, а між ними відчуває його чи не найбільше глибоко віруючий український нарід, що так любується в обрядах, поезії та містицизмі. Різниця тільки в тому, що сьогодні такі обставини в світі, що на американський різдвяний дух звертає увагу цілий світ, пильно слідкуючи, в чому саме той дух проявляється. Американський нарід свідомий цього. Звідси і ті всі святочні промови та часописні статті про свято Царя Миру та світове замирення; звідси різнобарвні світла, як відгомін Вифлеємської Зірки, що освітила своїм небесним сяєвом новонароджену Велику Ідею; звідси благородне відчування виявити своє серце рідним та приятелям письмом, словом, чи подарунками та одночасно пам'ятати і за тих, що живуть „не в царських палатах" тут, чи в далеких, чужих країнах. На те останнє — „чужі країни" і „чужі народи" — кладемо тут цього року дуже сильний натиск так, неначе уже немає для американського народу „чужих" країн і „чужих" народів, і то як у вільному, так і невільному світі.

Ми, американські українці, можемо тільки радіти таким різдвяним настроєм. Він відповідає якраз тому, що діється сьогодні в наших серцях. Бо не було ще в нас такого Українського Різдва, яке не було б тісно зв'язане з далекою Рідною Землею не тільки молитвами і спогадами, але й добрими ділами. Це є той один день у році, коли навіть найбіднішому з нас хочеться доконче щось добре зробити для своєї Нації, Церкви, чи своїм близьким та знайомим. Цей різдвяний настрій проявився тепер серед американців з такою силою, що його дехто порівнює з почуванням птахів, в яких ще слабі крила, але вони вже відчувають, що мусять відлітати у вирій. Такого настрою треба нам, американським українцям, сьогодні якнайбільше. Твердо віримо, що ми його маємо і виявимо його цього року на те, щоб скріпити наші сили-крила до дальшого лету.

Американський колумніст, Джордж Соколскі, нагадує нам з нагоди Різдва про розклад західньої християнської цивілізації, як він змальований славним англійським істориком Тойнбі. Хоч від тієї теми віє песимізмом, проте добре, що про неї заговорила американська преса на різні лади, обговорюючи безпощадну боротьбу, яку повела „совєтська церква" з Христовою Церквою. Хоч Різдво Христове є для нас ґарантією перемоги над Кремлем, себто над „совєтською церквою", проте добре, що навіть в свято Царя Миру підкреслювано, що ледве чи мир настане без зудару правдиво ідеалістичної й Божої Церкви з кремлівською, якщо Мир, про який говоримо в час Різдва, має принести світові свободу віри, свободу від страху, нужди, неволі.

Американський нарід, і ми з ним, вітаємо Різдво Христове з справжніми „мировими дарунками", пише Енн О'Гер МекКормик. Та з „мировими подарунками" звернувся цього року до американського народу теж і Кремль і на те вже багато американців дало зловитись. Тому добре, що є теж чимало й таких, як колумніст Різел, який називає ті „подарунки" — „диявольськими", злобними. і підступними, що є такі, які розуміють, що наша „Різдвяна ялинка" — це символ щастя і миру, а кремлівський „Дід Мороз" — це війна, чи підготова до рішальної воєнної розправи Кремлівської зірки з світом ,що визнає ідеали, осяяні Вифлеємською Зіркою.

Ми, американські українці, вклали багато труду, щоб ця країна, яка стоїть у проводі вільного світу, пізнала правдиву суть „совєтської церкви", а в тому і „різдвяних, кремлівських, мирових подарунків". Ту працю треба тепер продовжувати з ще більшим розмахом і біля неї треба нам об'єднувати всі наші сили. Це те найважливіше, що можемо сказати сьогодні як християни і українці, що дбають про Америку і мучених та гноблених наших рідних в Україні.

З такими почуваннями вітаємо з цьогорічним Різдвом Христовим усе наше громадянство, де воно не жило б, в Україні, на американській землі, чи деінде.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ!

Велика більшість американських українців, навіть з другого і третього тут народженого покоління, обходить свята Різдва Христового за старим стилем дня 7-го січня. І хоч різдвяні дзвони та різдвяні відправи і коляди в наших церквах зливатимуться з гомоном фабричних гудків та шумом і гуком трудового міського дня, то це в нічому не зменшить ані нашого святочного настрою, ані нашої святочної радости. Бо це свято є в наших серцях, у нашій вірі в народжене перед уже майже двома тисячами років божественне Дитя та Його вічну Правду, як теж і у наших споминах про безпосередньо, чи посередньо в оповіданнях батьків пережиті різдвяносвяткові дні в нашій рідній Україні. Віра в Новонародженого та в Його Правду тільки відновить та скріпить нашу надію, що й над Україною засвітить ще вифлеємська зірка наново народженої волі, що знову заскрипить сніг під ногами колядників, задзвонять дзвони у відновлених церквах і нарід наш знову вільними грудьми на повний голос заспіває Славу на вишинах Богу . . .

Живучи в цій країні, що стала нашою прибраною Батьківщиною, ми вже вспіли передати їй дещо з наших прекрасних різдвяних традицій, зокрема з наших колядок. Відомо ж, що наш „Щедрик", з виразним зазначенням його українського походження, став уже одною з популярних американських колядок. Рівночасно багато дечого з американських різдвяних традицій стали вже й складовою частиною наших святкувань.

Американські Різдвяні свята, крім церковних відправ та зовнішніх декорацій, це насамперед масові подарунки. Вже задовго перед святами й головно під час свят американці обдаровують одне одного взаємно подарунками вартости більйонів долярів. Усі американці, це наче ті біблійні три царі, що прийшли за світлом зірки до Вифлеєму, несучи дорогоцінні дари для новонародженого Дитяти. Цей звичай прийнявся й серед американських українців, і теж на „наше Різдво" в більшості хат під ялинкою будуть численні подарунки, часом навіть зайві, але завжди приємні, що завжди підкреслюють і збільшують оце традиційне і взаємне бажання „Веселих Свят" усіх для усіх.

Як же хотілося б, щоб таке саме наше спільне „Веселих Свят!" пролунало нашими щедрими пожертвами на ведену Українським Конгресовим Комітетом політичну акцію, скеровану на допомогу визвольним змаганням українського народу, та на проголошену Злученим Українським Допомоговим Комітетом „Коляду для залишенців", себто на допомогу тим нашим рідним братам і сестрам, переважно немічним і непрацездатним, що все ще перебувають в таборах залишенців в Европі. Якщо б кожний з нас так розумів „Веселі Свята" та виявив свою вдячність за ласкавішу долю й полегшив своє сумління за недолю інших наших братів і сестер, і коли б ми, сідаючи до Святої Вечері, насамперед активно побажали „Веселих Свят" нашому народові, вкладаючи в конверту відповідну пожертву та висилаючи її на „коляду для залишенців" до ЗУАДК і до народного фонду УКК, як же направду веселіші були б й наші свята та як щиро звучала б тоді наша коляда-молитва до Новонародженого, щоб „ве нув волю, щастя й долю нашій Неньці-Україні"!

Побажаймо ж собі і нашим Рідним направду Веселих Свят щедрою пожертвою на народні та харитативні цілі!

Д-р Дмитро Бучинський

ВІДВІДИНИ В ІТАЛІЇ

(Допис з Мадріду)

В далекобіглих поїздах з Франції, Бельгії, Німеччини, Австрії й Еспанії, що мчали в напрямі вічного Риму, який копулами своїх церков та багатством зелені так дуже нагадує нам нашу рідну землю та міста, між різнородними чужинцями, що ніччю дрімали, а днем захоплювались мальовничими красвидами, були також наші земляки: молоді студенти та молоді адепти нашої науки, відомі наші професори, священики й громадські діячі. Між нашими подорожніми десяток молодших і старших жінок.

Одні прибули в Рим ще перед 11 грудня, другі переступили кордони Італії якраз 11, в день страйку італійських залізничників. Дехто з тієї нагоди переживав трагікомедію, а дехто навіть був задоволений, залежно як подорожніми (не всюди однаково. ДБ.) заопікувалися італійські власті. Одним говорили вони ждати безнадійно (на кордоні австрійсько-італійському), а других (з французько-італійського кордону) повезли в напрямі Риму, на кошт міністерства залізниць, люксусовими автобусами. Їхати такими автобусами з першої італійської залізничої станції Вентініглія до Генуї — це дійсна розкіш і духова насолода: ніжно розколисане море вдаряє своїми білохребетними хвилями в камінні береги, на тих же хвилях, в проміннях грудневого сонця купаються, колибаючись, різнокольорові кораблики, каяки та рибацькі човни. До твердих скель, що проверчені сотнями тунелів та з'єднані десятками мостів і містків, людська рука, як ластівка свої гнізда, поприкріпляла мистецькі домики-віллі.

Скелі гір раз вриваються своїми верхами у небесні простори, а другий раз створюють між собою страшні пащі пропастей. Так і видно, що колись на сьогоднішній італійській Рів'єрі шаліла божевільна буря, що діяла там гнівна Божа рука, що вивертала масиви гір, кидала ними в морські безодні. Багато з них сьогодні творять містерні острівчики, прикрашені людською рукою, а на твердих скелях до сьогодні залишився слід Божої всемогучости у формі пофалдування, перевернення і заламання камінних масивів. Італійська Рів'єра, як французька та другі, служить сьогодні місцем дозвілля для людини. Для хліборобської руки там праці немає.

Дня 12 грудня в Римі, в Домус Пачіс (палата Італійської Католицької Акції, що має 791 кімнату для гостей, кілька каплиць, цілий ряд заль для засідань і для відпочинку, прекрасний город тощо), зібралося понад 30 українців, гостей нашого Архипастиря Скитальців, Й. Е. Архиєпископа Кир Івана Бучка. Всі ми були його гостями, за всіх нас заплатив він десятиденне удержання, всі ми прибули в Рим на його запрошення. Та, щоб лиш запрошення! Він більшості учасників, тих европейських жебраків, між якими „первий єсьм аз", заплатив частинно й повністю, залежно від спроможности кожного з нас, кошти подорожі.

Вже в Римі довідалися ми, що наш Владика хворий і знаходиться в лічниці під опікою лікарів.

В неділю 13. 12 величава базиліка св. Петра наповнилась молитовним українським шепотом. Наша громада, доповнена чужинцями, скупчилась при гробі блаженного Пія X, великого приятеля Митрополита Андрея. Три наші священики відслужили св. Літургію в наміренні нашого народу й страдальної Батьківщини. Пополудні того ж дня ректорат Колеґії св. Йосафата запросив нас усіх до себе „на чарку італійського вина". Гостинна зустріч з оо. професорами, питомцями й сестрами Служебницями мала теплий родинний характер. Спогади, тонкий гумор отців Назарка та Войнара спровокували пісню і вечір, ніхто не знає як, перемінився на безпрограмові діялоги, сольоспіви, дуети та гуртові точки. Перед тією милою зустріччю, в каплиці Колеґії був відслужений Молебен до Пречистої Діви Марії, до стіп якої ми заносили наші молитовні прохання в наміренні Господаря того дому та жаліли, що він не був між нами ,коли ми веселились у рекреаційній залі Колеґії св. Йосафата.

Іван Кедрин

ЕМІҐРАЦІЯ — КРАЙ — НАДІЇ

Вчасною осінню 1954 року пройде 15 років з того часу, як большевицькі війська вперше зайняли Західню Україну, і рівно 10 років, як вони, прогнані німцями в 1941 р. аж над Волгу вернулися назад, щоб об'єднати в соборній неволі всі українські землі, ген аж по Попрад, відступаючи тільки, легкою рукою, Перемишль, Лемківщину і Холмщину у користь Польщі. Багато земляків раділо тоді, що „будемо бодай вкупі", а дехто й нині тримається цієї думки. Цей догматичний соборницький принцип щонайменше дискусійний: чи не краще мати хоч кусень рідної землі, де була б бодай розмірна можливість свобідно поглиблювати політичну думку, плекати національну культуру без накинених шорів і проміновувати визвольницькими ідеями на землі, сковані ще більше окупантським терором?! Від десяти років ця можливість існує тільки на еміґрації і в далеких від рідного краю країнах нового поселення. Тільки тут можна призадумуватись над цими проблемами, які, щоправда, є питаннями політичної теорії, але, ввійшовши в світогляд загалу громадянства чи бодай його керівної верхівки, поширюють. овид і таким чином влегшують підхід до політичної практики та розв'язку актуальних проблем.

Добре діється, що в українській громаді поза Україною позначився в минулому році більший нахил обмірковувати такі теоретичні проблеми, хоч і далі всі існуючі українські ідеологічні журнали мають такий виразний однопартійний характер, що не всилі стати трибуною для обміну думок і дискусій, що підвищувала б рівень також дискусій словних і привчала б до взаємної толеранції, що її все ще — на великий жаль — так страшенне у нас мало. Питання — хто, край, чи еміґ ація грає поважнішу ролю у визвольній боротьбі? — викликувало в минулому році цікаві публічні міркування, особливо у публічних доповідях в Ню Йорку. Як звичайно, появляються скрайні погляди, які всю вагу прикладають тільки до одної з альтернатив, відмовляючи всякого значення другій, — і, як звичайно, правда лежить посе едині. Очевидно, що завжди нарід є ковалем своєї долі і від свідомости народу, його сили, його здібности проявити своє бажання волі активним зривом — залежить його визволення. Але ж всесвітня історія не знає теж прецеденсу, щоб якийсь нарід міг визволитися цілком без будь-якої зовнішньої підтримки і без уваги на міжнародну коньюнктуру. Всесвітня історія подає водночас безліч прикладів величезної ролі, що її відіграла еміґрація поневоленого народу в його визвольних змаганнях: пропаґандивно-інформаційною роботою в широкому світі, приєднуванням могутніх приятелів і союзників, підготовлюванням ґрунту під ставлення устроєвих підвалин в будучій рідній державі, врешті кристалізуванням тих ідей, що не мають змоги формуватись в окупантській дійсності поневоленого народу. Духова спільнота між народом на рідних землях і тією частиною його крови й кости, що покинула рідний край і виїхала на еміґрацію, полягає в тому, щоб саме розуміти ці окремішні умовини життя й окремішні завдання обох частин того самого пня. У підході української еміґрації до народу, що залишився під чужою владою, нема ще повної ясности і послідовности. Раз-у-раз читаємо лайливі випади проти різних тамошніх діячів за їх „запроданство", „зрадництво", службу окупантам і т. д., з другого боку тут же зустрічаємось з обуренням, коли хтось з еміґрантів закине другому, своєму теперішньому партійному противникові, його невідповідну поведінку в минулому, в Україні: інакше,

(Закінчення на стор. 5-тій)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Де закінчується релігія, там починається комунізм. Це питання ставлять нині люди всього світу, крім червоних атеїстів та підголосників по цей бік залізної заслони. І в майбутньому зуда і Сходу з Заходом питання релігії та віри в Бога відіграватиме головну ролю. І той переможе, з ким буде Бог, на чийому боці буде свята правда.

У першому розділі Американської Конституції права людини тісно пов'язані з засадами релігії та віри в Бога, і так пов'язані, як того вимагає людська гідність і людський розум. Історія каже нам, що ці засади давали першим поселенцям у цій країні право користуватися повною свободою релігійного віровизнання, давали їм право знайти тут спокійний притулок від переслідувань у старій Европі, де короновані й некороновані володарі примушували їх вірити в „свого" Бога. І такою віролюбною і свободолюбною країною ЗДА залишаються і на сьогоднішній день.

Ми вдячні нашому Богові, що маємо щастя жити в цій благословенній країні, де релігія користується великою пошаною її громадян, де ім'я Боже виголошується, як святиня, як присяга, як найвищий акт людської совісти. За зневагу цієї святині люди караються тюрмою до п'яти років або грошовим штрафом. І разом з президентом Айзенгавером ми можемо нині сказати собі і людям: „Де існує Бог, там не може бути місця большевицькому комунізмові". А де немає віри в Бога, там починається робота червоних сил комунізму, починається страшна руїна окремих осіб, родини, суспільства, держави.

Нині залізна заслона поділила на дві половини нашу грішну землю, наші громади, наші угруповання, наші родини й душі деяких людей... Большевизм орудує не тільки політично та економічно, — він старається перетворити людину на пітекантропа, на троглодита, на істоту, позбавлену душі і моралі, істоту, яка не має нічого святого ні в цьому світі, ні в майбутньому. „Крой, Ванька, Бога нєт". І „Ванька" криє, і так криє, що вже покрив третю частину людства і зазіхає своєю червоною утробою на решту світу . . .

Щоб побачити цього „Ваньку", не треба їхати на Юніон Сквер, де іноді збираються кандидати на цих „Ваньок" або спеціяльно їхати до Кремлю. Большевизм зумів уже пробратися всюди, де люди загубили віру в Бога, де релігію змінили всякі „ізми" та „ерзаци" істини.

Майбутня Українська Соборна Держава може збудуватися лише на засадах християнської релігії. Поза ними, поза ідеями Христовими, Україна самостійно, існувати не зможе, а як і зможе, то це буде не Україна, а УССР, якою вона існує й тепер, оспівувана всілякими христопродавцями.

І нині, коли ми, втікачі з червоного пекла, святкуємо великий день Різдва Христового у цій християнській країні, нині ми, прислухаючись до співу Вифлеємських ангелів, повинні встати на наші власні ноги й оглянутися навкруги — де ми знаходимося: по той бік червоної заслони чи по цей бік її кордонів. Де ми живемо — на засадах Христових, чи на большевицьких „ізмах", які вже намагаються пролізти в наші громади, у наші родини й в наші бідні душі . . .

І тільки тоді, коли не лише над вифлеємськими полями, а й над нашими душами і в наших душах проспівають ангели Божі Різдвяний спів Христові: „Слава на вишинах Богу, а на землі спокій, між людьми благовоління" — тільки тоді ми зможемо перемогти червоні сили пекла й повернутися назад, на рідні землі не за „портфелями", а для рятунку нашого бідного народу від моральної та фізичної загибелі . . . Нашому народові потрібні не „міністри", а Спаситель-Бог, без якого ніякі міністри не дадуть йому ради. Коли така могутня держава, як ЗДА, в особі свого президента, не починає ні одного діла без молитви, то нам, вигнанцям і бездомним скитальцям, треба ще більше припасти до стіп нашого Спасителя в ці великі дні й благати Його, щоб цей ангельський мир над Вифлеємом став миром над нашим нещасним краєм . . .

Скиталець П. К-й

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ

(Допис з Парижу)

Парляментові треба було одного тижня часу і тринадцять голосувань на те, щоби дати четвертій Французькій Республіці другого президента в особі Рене Коті.

Вибір французького президента — як відомо — переводять дві палати: Національна Асамблея (Палата Депутатів) і Рада Республіки (сенат) на спільному зібранні, який називається тоді конґресом, і засідання якого відбуваються у колишній столиці французьких королів — Версалі.

Від 1871 року оце шістнадцятий раз депутати і сенатори вибирали президента, однак ніколи ще вибір не був такий довгий. Не диво, отже, що в той час, коли закордонна преса присвячувала Франції і цим виборам критичні статті, часто повні докорів і насмішок, пересічний француз був обурений несерйозністю конґресистів. „Версальський ярмарок" — ось назва, якої вживано тут часто, говорячи про вибори президента. Французька преса зовсім не старалася затаювати того, що Версаль, — колись символ французької величі, виявився символом безрадности теперішньої Франції.

Рене Коті завдячує вибір в першу чергу собі самому. Якщо б він не мав високих особистих прикмет, Конґрес напевно не був би зупинився на ньому. З другого боку, як це підчеркнув поважний французький щоденник „Ле Монд", Конґрес, не можучи піднайти людини, якої авторитет був би визнаний всіма, визначив того, чия незалежність була безспірна.

„Людина чесна" — це вислів, який найчастіше чується тут, коли характеризується Рене Коті.

Теперішній президент Республіки є дуже мало відомий ширшій французькій публіці, а вже майже зовсім невідомий поза Францією. А в той же час Рене Коті є від 30 років у парляменті. Тепер він був сенатором, раніше депутатом, після війни був міністром відбудови у кабінеті Роберта Шумана. По професії він адвокат; походить з Гавру. Рене Коті завжди був поміркованим, завжди старався бути консиліятором. Ці прикмети у великій мірі заважили на теперішньому його виборі. Франція відчуває якраз тепер дуже велику потребу консиліятора, арбітра, який зумів би погодити розділену і розсварену внутрі Францію.

Один із французьких щоденників, підчеркаючи, що Рене Коті був раніше адвокатом, спеціялізованим у ліквідації банкротств, завважує, що його теперішній вибір на президента може бути сумним символом режиму, який скотиться до загибелі, якщо відповідальні люди — уряд і депутати — не зачнуть проводити тих реформ, яких країна вимагає.

Час виконування президентських обов'язків у Франції є — як відомо — сім років. Мандат Вінсента Оріоля, дотеперішнього президента, кінчається 17-го січня. Того ж дня Рене Коті стане офіційно другим президентом четвертої Французької Республіки.

Його септеннат відкриється традиційною французькою урядовою кризою. Дотеперішні кризи, які повинні були принести покращання — не дали його. Чи зміниться щось тепер? Че септеннат Рене Коті буде для піднесення Франції більше щасливий як дотеперішній — Вінсента Оріоля? Опінії французів є дуже поділені. Пресові коментатори є згідні однак в тому, що завтра Франції потрібний буде добрий керівник уряду, і його не буде легко ані знайти, ані інвестувати. Франція тепер, як і раніше, стоїть напередодні кризи, напередодні невідомого, що його шлях веде радше до її дальшого упадку.

Володимир Гаврилюк

Д-р М. Лоза

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП

До багатої української різдвяної обрядовости долучився приблизно при кінці 17-го сторіччя ще один звичай: вертепний ляльковий театр. Спопуляризували його серед широких народних мас студенти, дяки й мандрівні пиворізи.

Вертепний театр — не українського походження. Постав він у західній Европі, як сполучення поважних релігійних вистав і світського лялькового театру. Його батьківщиною вважають південну Німеччину. Звідтам поширився на інші країни. Початки вертепу припадають принаймні на кінець 14-го сторіччя, бо на початку 15-го був він знаний уже в Англії. Під час Базельського собору 1416 року англійські учасники собору гостили духовних достойників бенкетом і розважали виставою різдвяної драми — виведеної у світському стилі. (Михайло Возняк — „Початки української комедії" — Львів 1919 — стор. 141). З західньої Европи примандрував вертеп і на Україну і за посередництвом школи поширився серед загалу.

Вертепом звалась дерев'яна скринька — збудована на зразок двоповерхової хати. Кожний з поверхів уявляв сцену для вистави. Сцена верхнього поверху зображала Віфлеєм, а сцена нижнього — палату Ірода. Вертепна вистава складалась з двох частин — з вистави поважної релігійної драми і з вистави світської комедії — чи пак інтермедії, коли висловлюватись тогочасним терміном. Акція релігійної частини проходила на обох сценах, а інтермедія тільки на нижньому поверсі. Акторами були ляльки — порушувані захованими за вертепом операторами. Оператор наслідував теж і голоси дієвих осіб. Бувало, що й більше людей брало участь, особливо, коли йшлося про виконання хорових партій.

В початках свого розвитку вертеп був одноповерховий, і в ньому відбувалась тільки поважна частина вистави — та й то не вся, бо прихід трьох царів відбувався поза вертепом і ролю царів грали живі особи. Вся комічна частина проходила теж поза вертепом. Згодом справа упростилась і всю акцію перенесено до вертепу та поділено його на два поверхи.

Український вертеп — двоповерховий. Вертепна вистава має дві частини: поважну релігійну і комічну світську.

З усіх захованих до наших часів текстів вертепних драм на особливу увагу заслуговують два: текст Миколи Маркевича і Григорія Галагана. Перший появився друком 1860 року у праці „Обычаи, повѣрья, кухня и напитки малороссіянъ, извлечено изъ нынѣшняго народнаго быта и составлено Николаемъ Маркевичемъ" — Київ 1860.

Текст Галагана опублікований 1882 року (Гр. П. Галаган „Малорусскій вертепъ" — „Кіевская Старина" — 1882, книга за жовтень). Ціннішим являється видання Галагана, а тому, що є воно передруком збереженого з 1770 року рукопису. Цей рукопис заховався в домі Галаганів таким чином: Згаданого року до Галаганового прадіда — власника мастку в Сокиринцях на Полтавщині — зайшли київські бурсаки з вертепом. Господарі прийняли гостей з великою гостинністю, з вдячности за що бурсаки лишили текст вертепної драми разом з нотами.

Хоч редакція Маркевича була оперта на тексті, що зберігся шляхом усної традиції, то він мало чим різниться від записаного тексту Галагана. Тому історики літератури називають їх „текстом Маркевича-Галагана".

Зміст релігійної частини вертепної драми такий:

На сцені горішнього поверху сидить Пречиста Діва Марія з Ісусом-Дитятком на руках. Біля Неї з одного боку св. Йосип, з другого — декілька домашніх тварин. Хор співає пісню „Пінію время і молитві час". Після того на нижньому поверсі паламар сповіщає про народження Христа. Дія знову переноситься на верхній поверх. Появляються два янголи і один з них відходить на бік та будить пастирів. Хор співає „Слава во вишніх Богу". Приходять два пастирі (в українських костюмах) і за дозволом Марії співають пісню „Нова радість стала" (тепер популярна українська коляда). Скінчивши пісню, грають на скрипочці та на сопілці скочні мелодії і танцюють. Сцена нижнього поверху: біля трону Ірода сторожа з трьох воїнів. Входить Ірод, воїни відходять. Приходять три царі зі Сходу. Між ними і Іродом ведеться розмова згідно з євангельським текстом. Оператор переносить акцію знову на верхню сцену і показує трьох царів, як вони складають Христові дари. Перед відходом царів янгол перестерігає їх перед лихими намірами Ірода.

Ірод (нижня сцена) видає наказ повбивати всіх малих дітей в Віфлеємі. Хор співає пісню „Перестань ридати, печальна мати". По короткому часі один з воїнів приводить Рахиль з дитиною і заявляє, що всі діти повбивані. Залишилась тільки одна дитина Рахилі, але мати хоче вмерти замість неї. Ірод очевидно на це не погоджується і велить вбити ще й цю останню жертву. Доведена до розпачу Рахиль ридає і кидається на сцену. Хор співає пісню „Не плач, Рахиле". Воїн проганяє жінку. Після пригоди з Рахиллю Ірод чує, що зближається його смерть. Постановляє з нею воювати. Наказує воякам обороняти вхід до палати і не пускати смерти. Хор співає „Тут смерть надходить". Непереможна смерть вдирається до палати і ударом коси вбиває Ірода. Чорт бере жертву до свого царства. Кінчається драма хоровою піснею, в якій висловлена пересторога, що Божа справедливість так само покарає кожний злочин світу.

В другій інтермедійній частині вертепу — поза натяком на Різдво Христа — немає ніякого відношення до першої. Це народна мелодрама, побудована на взятій з життя тематиці. Поодинокі картини цієї мелодрами-інтермедії не творять навіть композиційної цілости.

(Закінчення на стор. 3)

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ДОПОМОГУ ЗАЛИШЕНЦЯМ!

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФИЛАДЕЛФІЇ
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. Box 1661, Philadelphia 5, PA.

Остап Тарнавський

У РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР

Святий Вечір — чисто родинне свято. Коли надворі перекочується сніговія, коли сірий мороз стискає все в стоїх твердих обіймах, — в хаті біля веселого вогнища, при біло застеленому столі засідає родина та в набожному спокою споживає вечерю, колядує, веселиться. Як у ве тепі, що — освічений свічками — займає осередок стола, зображена Божа Родина, так і при свят-вечірньому столі місце для батька, для мами, дітей. І тоді вони такі близькі, такі рідні.

Такий образок залишився мені з мойого дитинства і хотілось, щоб і цей Різдвяний Вечір не був інший. Надворі сніг обліплював білим ажуром жовте світло ліхтарень. Ялинка — це була традиційна різдвяна несподіванка для маленької Івасі — найменшої сестрички, і вона була головною признакою святкування, хоч від кількох років цієї родинної улюблениці не було між живими.

. В кімнаті тихо. Чути, як спалюються свічки на ялинці — спокійно, мов молитовний шепіт. Мій слух ловив цю тишину і я — задивлений у білий вистриб вулиці — відчув, що очима й вухами чогось вижидаю. Я перейшов до кухні. Солодкий дух вилетів мені назустріч, а з ним змішаний погляд мами, що зі закасаними рукавами, у хвартусі, доліплювала останні вареники.

— Не знаєш, де Івасина лялька?

— У старій шафі, внизу, по лівому боці — гово-ила дзвінким голосом і з міною, що зраджувала вже те звичайне задоволення, коли могла нам подати щось добре на стіл.

Лялька була велика, відкривала очі, коли її поставити, та говорила „ма-ма", коли натиснути її животик. Була вбрана по-народньому, та її місце було на столику під ялинкою, де колись уперше лежала, як дарунок від батька для маленької щебетушки.

— Ходіть, подивіться на ялинку!

Витерла руки у хвартух і спокійно увійшла в кімнату.

— Га-но! Івася тішилась би такою ялинкою. Вона краща, як торішня.

Дивилася довго, вдумливо, заслухана і я відчував, що вона надслухує, ловить кожний порух із-зовні, як і я.

— А він не прийде... — не говорила, а думала голосно, вдивлена перед себе.

Мене заскочила ця безпосередність. Я не знав, що сказати. Я відчував, що і мене тривожила ця думка, але я сам перед собою боявся висловити її. Бо чи захоче наш батько — тоді вже переконаний вільнодумець — сісти до вечері та п-оти своїх переконань піддержати свят-вечірню традицію — це було справжнім невідомим.

Я став успокоювати маму: та може хоч їсти прийде. Чи він мусить внести святковий настрій — вистачить, що його не стурбує.

. Я перейшов з мамою у кухню. Говорили ми про різне. І про дорожнечу, і про родинні сплітки, і про колишні добрі часи, коли до вечері подавалось дванадцять страв. Кроки на сходах відве-нули нашу увагу від розмови. Я відчув, що в нас обоїх рівночасно плигнула думка: чи ж батько? Але ніхто з нас не хотів її зрадити. Це була Марійка. Вона вийшла звечора на базар по рибу. В цю пору риба дешевша і можна на неї спромогтись.

Разом з ко-опом внесла вона в кімнату веселий настрій і рух. Вона краще зуміла зайняти маму різними господарськими запитами, як я розмовою. Незабаром на кухні зашкварчала смажена риба, що була акомпаніяментом до скорого щебетання Марійки.

І в-аз знову кроки на сходах. Не знаю, чи чула їх тепер мама, але я вибіг перший у коридор і відкрив двері. Так, це був він. Ішов повільно сходами, витупцюючи рівномірно підошвами. Як звичайно, роздягнув плащ у сінях і зняв окуляри з очей, щоб проте-ти їх від запару, що осів на шкельцях.

— Чи можна трохи теплої води помитись? — кинув, відкривши двері у кухню.

З поспіхом і запопадливістю винесла мама воду до вмивальні. В кутках її добрих очей загніздилась радість, в кутках уст — усміх.

— Пожди, принесу свіжий рушник — говорила жваво.

В хаті стало відрадніше. Здавалося, що відійшла тривога, яка непевністю ту-бувала та завдавала біль. Я запалив світла в кімнатах, запалив ялинку.

Батько, перебраний у святковий стрій, увійшов у кімнату.

— Велика ялинка! Ах, я й забув, у кишені плаща горіхи. Можна б ще горіхів навішати.

Не говорив, як звичайно: хочу скоро вечеряти, не сідав, як звичайно, до газет. Ходив по кімнаті, оглядав кожну річ, доладжував це направити, а те знову ж замінити новим. Було дивно. Ніколи не цікавився домашніми сп-авами і враз стільки уваги дрібницям. Вечеряти було справді приємно. Мама принесла білий хлібець з медом, що імітував просфору, і поділилася ним з усіма. Поцілував її в руку, як ми — діти. Було зовсім відрадно.

— Гарна з тебе господиня — похвалив Ма-ійку, заїдаючи смачно рибу — та забагато в ній остів. Трудно їсти.

Говорилось про страви. Я витягнув зі шафи вино. При чарці бажав нам батько кращого майбутнього. Для нас це була фраза, для нього — ціль життя.

Коли мама внесла кутю, був захоплений. Любив солодкі страви, а кутя — його спеціяльна лакоминка. Мама гляділа радісним зо-ом. Вкінці їли ми горіхи.

— Не можеш уже забиратись до таких страв, — говорив весело до мами — а я ще й зубами розкушу. І справді розколював зубами горіх і гостив ним маму.

— А тепер поколядуємо — сказав враз і всі підхопили те, як свою власну думку. Марійка віднайшла колядник, мама витягнула молитовник і в ясній теплоті родинної кімнати понеслося маєстатично „Бог Предвічний". Усі співали по своєму, як хто вмів, але в цілому звучала ця стародавня колядка гармонійно.

Батько витягав усі високі партії, потрясаючи при цьому головою, мама підтягувала за ним, ми обоє співали грімко й весело.

Колядка чергувалась з колядкою. Врешті прийшли такі, що ми молоді їх не знали. Тоді батько співав сильніше, витягав довше і докладніше високі па-тії та уважливо до такту потрясав головою.

Було приємно в цьому хатньому затишку. Приходили спогади, родилися мрії та солодким струмом плило задоволення з приємної теперішности.

Співав „Вселенная веселися". Я слідив у молитовнику за словами колядки та дивувався, що батько їх так добре пам'ятає. Мама, захоплено вдивлена в його уста, підтягала за ним. Може тоді уявлялося їй, що це той колишній дяків Данилко, як звали батька в родині від діда — сільського дяка — і переживала молодість.

Ми були вдоволені, що вдоволені батьки, та й собі му-мурандо тягнули за батьком. І коли він — змучений — раптом перестав колядувати і сон схилив його обважілу голову на бічницю фотелю, в кімнаті, хоч усі замовкли, дальше звучав його бадьорий голос, лунали маєстатичні слова: „Вселенная веселися", що з'єднували чотири окремі душі в одно — одну родину і що їм призначено з'єднати в одну родину весь світ.

І було так радісно в той Свят-Вечір...

Микола Очерет

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ

Ви цікавитесь, як я попав до Німеччини, — казав за вечерею старий мешканець Вецлару Г-игорій Мовчан, який живе тут з 1916 року, і тепер сидів за столом у Свят-Вечір з тутешнім лікарем табору ДП, завітавши до нього.

О, це дійсно цікавий випадок у моєму житті, і я з охотою його вам розповім. Початок першої світової війни захопив мене на дійсній службі в 14 Олонецькому полкові, але звідти мене перевели до третьої армії, що наступала на Західню Ук-аїну. На Свят-Вечір ми були в Галичині в шанцях. Проти нас стояла австрійська частина, бо німецькі частини гнали рештки розбитої третьої армії і саме там точились часом бої, а на нашому відтинку фронту була повна тиша. Ми знали, що в австрійців Різдво вже минуло, як минув вже і Новий Рік і тоді наші частини нічим їх не турбували, тому ми були певні, що австрійці дадуть і нам спокійно відсвяткувати своє Різдво. І от саме у Свят-Вечі мені прийшлось іти на стійку разом з чотирма іншими вояками, щоб замінити вояків на стійці і дати їм можливість повечеряти та відпочити після варти. Тож скінчивши вечерю, нас п'ять вийшло з вартівні і зараз же ми попали в страшенну завірюху, яка мела ще вдень. Та до стійкових було не більше як півкілометра і тому ми надіялись вже за чверть години бути там.

Взявши напрямок на нашу стійку, тримаючись близько один одного, ми брели снігом. Хвилин за п'ять ми відчули, що йдемо не стежкою, а полем і що вогник нашої вартівні зник. Пройшовши ще кілька кроків, ми остаточно переконались, що йдемо навмання, і тому ви іншили гукати, бо були певні, що ми близько коло стійки. Але виття і стогін завірюхи глушив наші крики і жадного відгуку ми не мали. Тоді я ст-ілив з рушниці, але навіть мої товариші не чули пострілу, так ревла завірюха. І ми пішли далі навмання.

За півгодини ми наткнулись на стіг сіна і вирішили тут трохи пересидіти, поки вщухне завірюха. Та начальником стійки був я і тому хотів дуже виконати завдання. Примостивши безпечно своїх чотирьох вояків у стозі сіна, я сам пішов шукати о-ієнтації, наказавши хлопцям гукати щохвилини. Я відходив в різних напрямках від стогу, але розшуки були даремні, а було вже за північ. Підійшовши останній раз до стогу, я знайшов своїх хлопців сплячими, тому й сам вирішив заритись у сіно і заснути.

Раптом до мого уха долетів спів: „Бог Предвічний народився!" Я краще вслухався і пересвідчився, що таки дійсно десь співають. Мені здавалось, що ця колядка неслась з нашої ва-тівні, але така колядка не була поширена серед наших людей, і це наводило на мене сумнів. Але колядка була наша, українська, і я вирішив піти на спів. „Слава Богу заспівай-мо!" — неслось зовсім близько і було ясно, що її співали українці і я йшов далі на спів.

Раптом коло самого мого вуха пролунало: „Halt!" Майже коло себе, плече-в-плече я побачив вояка, занесеного снігом. Я тримав рушницю в руках, тому голосно крикнув: „Стій, хто є?" Почувши мої слова, вояк підійшов ще ближче і весело вигукнув: Стрілець ук-аїнської чоти австрійської армії, — а ти хто? — Я теж українець, але тримаю стійку по боці російської армії. Виходить, ми обидва українці, а воюємо одни проти одного". — Так є! — відповів стрілець. — Так то ваші стрільці співають колядку? — Наші. Ходи зі мною до наших у гості!

І ми пішли. За п'ять хвилин ми вже сиділи в дозо-і австрійської армії з шести хлопців і разом їли ковбасу з капустою. Хлопці розповіли мені, що вже завтра їхня чота виїжджає в запілля і радили мені їхати разом з ними. Після війни Україна буде вільною Державою і її треба буде захистити, тому мусимо йти до свого війська. І саме це змусило мене погодитись, бо вільна власна держава була моєю м-ією ще змалечку, саме про неї розповідав і дід, розказуючи, як він бився гайдамаком проти росіян.

Ранком, на Різдво, я з хлопцями вже грузився до вагону, щоб їхати на Ужгород. Тут я пройшов комісію і вона визначила мене до табору військово-полонених у Вецларі, де почала формуватись 1 Синьожупанна Дивізія, яка потім поїхала в Ук-аїну здобувати волю своєму народові. Я ж тоді лежав у шпиталі хворий на „еспанку" і залишивсь тут, де й живу оце й тепер.

Ще тоді ми мріяли про свою вільну Державу і ось тепер це ще й досі лише мрія, а можна б було її мати хоч після другої світової війни, як не вдалось вдержатись по першій світовій війні. П-авда, нас сьогодні вже знає весь світ, а тоді ми були російською губернією. Тепер ми маємо тут свій екзильний уряд, тепер ми є окремий народ, тепер вже всі визнали нашу державу, треба лише з УССР з обити Україну без ССР, але тяжка, виходить, то справа, бо всі з усіх боків підтримують СССР, щоб, бува, часом не розвалився, навіть ґарантії дають Совєтам, а від них жадних ґарантій!

Оповідач замовк, а лікар зідхнув і промовив.

— Поволі, дуже поволі ми зближаємось до нашої мрії, а все ж зближаємось і м-ія колись стане дійсністю. Є на світі Бог. Він бачить Правду і з Його волі всі ми будемо мати вільне життя у власній Державі. Заспіваймо ж Йому хвалу, щоб Він зглянувся на нас швидше!

І ліка- почав:

„Бог Предвічний народив- [ся ..."

Вадим Лесиг

КОЛЯДКА

Заквітли зорі, та й на морозі.
На Віфлеєм ген — проклався шлях.
Світ втих — порожній і заворожен,
ждуги на прихід свого короля.

Десь в яслах стайні, та й на пустиннім,
камінним кряжі, поміж ярів,
— Марія-Мати — голубить сина
під синім небом в сяйві зорі.

Марія смирна, та ще й убога
стоїть у світлі, сама — зоря...
— віщує серце Її перемогу,
і пісня Богу — світом ширя.

Із серця шепіт гарягий лине,
сплива бальзамом — з Марії уст —
і усміхається ось — на сіні
Її маленький син — Ісус ...

Леся Борисевич

ПЕРША ЯЛИНКА

Зелена, кучерява красуня лісів, ялинка, оздоблена блискучими цяцьками, несподівано для самої себе опинилась поза законом. Її, маленьку і велику, багато й убого прибрану, але все привабливу, викреслили з ужитку, перекресливши тим на довгі -оки дитячу радість у дні Різдва Х-истового. Її заборонили, назвавши „буржуазним забобоном", як заборонили вільно молитися, як заборонили й знищили саму віру.

Але життя сильніше від комуністичних експериментів. Оголосивши релігію — опіюмом для народу — комуністи мусіли дати „щось", що заступило б релігійні, віками вироблені християнські традиції. І це „щось" було таке убоге й жалюгідне, що навіть найбільш п-имітивні люди не могли його сприйняти, не могли втілити у свою свідомість ці нові комуністичні „традиції". Так христини, — це родинне свято, — замінили „червоними уродинами". Замість імен святих: Марії, Івана, Марка, намагались утворити свої комуністичні „святці", називаючи дітей Октяб-іна, Марксіна, Владлена, Кім. А церкви замінили — „красними уголками".

І не дивлячись на всю жорстокість, з якою намагались, і намагаються й сьогодні, прищепити свої комуністичні доктрини населенню захоплених ними країн, експерименти не вдаються, відбиваючись, мов бумеранґ, від живої людської душі.

Пасивний спротив, що його на кожному кроці зустрічали й зуст-ічають комуністи, проголосили „залишками буржуазної ідеології".

І от, коли знищили все, що, на думку комуністичних експериментаторів, треба було знищити, — хоч процес нищення не спинився й сьогодні, — раптом вони опинились перед порожнечею.

А що далі?

Родина, держава, церква — знищені. Із країни з-обили величезну в'язницю, кордони обтягли колючим дротом, наелектризувавши його, і поставили добре вимуштровані відділи прикордонної охорони зі зграями собак.

Але й в'язні вимагають трохи свіжого повіт-я, і тому їх і виводять на прогулянку, так і „щасливим громадянам СССР", що грілися й жили під холодним промінням „сонця сталінської конституції", треба було щось дати, бо інакше...

І от 1935 року в Постишева, тоді кривавого диктатора України, зродилась думка — дозволити ялинку.

Дозвіл, безумовно, ґ-унтувався на тім, що, мовляв, „вороги народу" хотіли впродовж багатьох років пролетарської революції вбити дитячу радість, а ми її повертаємо назад совєтській дітворі, — як і все — „декретом революції".

І зробили це аж на вісімнадцятому році своєї революції. Різдва Христового тоді не святкували, це був звичайний день праці, а ялинку дозволили влаштувати під, або на Новий Рік.

І ялинка, усміхаючись, своєю пишною красою, знову принесла радість дитячим очам.

І стояла вона у всій своїй красі, наповнюючи цілющими пахощами бувші будинки священиків, або хати, колись, заможних селян, тепер вивезених у далекі сибірські табори, й тепер перетворені на клюби, хати-читальні, червоні „уголки".

Єдиною прикрасою висів на ній Павло Пет-ович Постишев у вигляді діда-Мороза та кілька большевицьких зірок, зроблених з блискучого паперу, бо й оздоба ялинки мусіла бути „ідеологічно витриманою".

А навколо ходили у материних кохтах діти, з марними личками від систематичного недоживлювання, й співали спотвореної комуністами колядки:

Нова радість стала,
яка не бувала.
Звізда ясна, п'ятикутна
На весь світ засіяла.

Упали вівтарі,
Покотились царі,
Слава люду робочому
бат-акам і шахтарям.

Так спотворили комуністи свято дитячої любови — на свято ненависти й брехні. Але Божа правда сильніша за них!

З наших буднів

КОЛЯДА — КОЛЯДНИЦЯ

Як уже десь в Ню Йорку люди наколядуються досхогу, хіба таки в Літературно-Мистецькому Клюбі!

Тут колядують („роблять проби") „стара" „Думка", і мала „Думка", і грає коляди симфонігна оркестра „Думки", приготовляюгись повною парою до концерту колядок і традиційної „Просфори".

Тут тренується до першого виступу мішаний хор Літ.-Мистецького Клюбу під дириґентурою нашого молодого маестра Соневицького, — після того, як його осиротив старший маестро Китастий. Хор працює, покищо, без гуку-стуку, „в підпіллі", але як вискогить з концертом, то Метрополія ахне!

Тут, врешті, колядують індивідуально і гуртом посполиті глени Клюбу — не лише в буфеті, але й по інших закутинах. От, славно ми, наприклад, поколядували з нагоди 50-літнього ювілею творгости Великого Комтура образотворгого цеху, мистця світової кляси і творця епохи в історії скульптури — Олександра Архипенка!

Як затягнув першим тенором „Застеляйте столи!" Михайло Мороз, як підхопив другим голосистий голова Клюбу, Сергій Литвиненко, як потягнув баритоном вгений в науках професор Малюца, а за ними решта „малярії", а як приєдналися співаки з інших секцій, навіть завзяті бриджисти, то й вийшов концерт на славу!

Зворушений Ювілят піднявся на рівні ноги, поголомкався з Морозом і просив співаків схвильованим голосом:

— Будь ласка, співайте ще! Так мило перебувати між вами... Відтепер я приходитиму до Клюбу кожного разу!

Думаю, що слова Великого Майстра може повторити з однаковою щирістю кожний, хто тільки відвідав гостинні кімнати Клюбу. Зокрема кожний винесе таке враження, хто відвідає в ті святкові дні другу Мистецьку Виставку Об'єднання Українських Мистців, що відбувається тепер у Клюбі.

Не хогу тут аґітувати за тим ги тим мистцем, а вже, не доведи Господи, щоб моя опінія якоюнебудь мірою вплинула на рішення мистецького жюрі, що розділюватиме нагороди!.. Але я знаю, що під гас відвідин Виставки, Ви напевно затримаєтесь на довшу хвилю і станете в побожній задумі перед „Мадоннами" і „Втечею до Єгипту" Михайла Черешньовського.

Я гув, як один із втаємнигених, т. зн. критик мистецтва, прирівнював скульптури Черешньовського до пісні і молитви, до об'явлення... Мені здається, що він не був далекий від правди. Я стояв перед Михасевою „Мадонною з Дитятком" саме в тому моменті, коли в сусідній залі співав хор старовинну щедрівку:

На Йорданській рігці
гиста вода стояла
Ой, там Мати Божа Суса-
Христа купала...

...Бувають моменти, коли людина може стати навколішки і помолитися і на мистецькій виставці.

Ікер.

КОЛЯДА І Н.Ф. СПІВРОБІТНИКІВ ГОЛ. КАНЦ. УНС І „СВОБОДИ"

Як кожного року, так і тепер, співробітники в Головній Канцелярії Українського Народного Союзу та в Редакції, Адміністрації і Друкарні „Свободи", з нагоди Різдвяних Свят і Нового Року зложили свої пожертви на Коляду та свій національний даток до Народного Фонду Українського Конгресового Комітету. Коляду і Національний Даток вже на 1954 рік зложили:

	Коляда	Н. Ф.
Д. Галичин	$ 15	$ 50
Л. Мищуга	15	50
Р. Слободян	15	50
Г. Герман	15	50
А. Драган	15	25
С. Шумейко	10	20
Д. Слободян	5	25
С. Гладкий	5	25
С. Федів	5	15
М. Мілянович	5	15
І. Кедрин	10	10
Л. Луців	5	10
В. Давиденко	5	10
О. Гіббонс	5	10
Т. Гіль	5	10
Д-р Іван Козак	5	10
І. Книш	5	10
В. Купнір	5	10
Д. Кравець	5	10
Я. Кулинич	5	10
С. Курляк	5	10
В. Назаревич	5	10
Е. Парницький	5	10
С. Шимон	5	10
П. Постолюк	5	10
В. Сохан	5	10
Н. Сохан	3	10
М. Стецюк	3	10
М.Думанська	3	10
А. Лапичак	3	10
Л. Лапичак	3	10
Ірена Лапичак	3	10
Уляна Явна	3	10
Д-р О. Волощук	2	10
Д-р С. Демидчук	2	10
С. Левицька	2	10
М. Лисогір	2	10
Е. Сарахман	2	10
О. Степанович	2	10
Д. Кусий	1	10
Ст. Раси	1	10
М. Твердовський	2	10
В. Мельник	2	5
Н. Квасниця	3	—
В. Цьолко	3	—
Хр. Бук	2	—
С. Магура	2	—

Отже, працівники Головної Канцелярії УНСоюзу та Редакції, Адміністрації і Друкарні „Свободи" зложили з нагоди цьогорічних Різдвяних Свят $ 239.— як Коляду на залишенців для ЗУАДК, — і $ 650.— як Національний Даток до Народного Фонду УКК, — Разом $ 889.—

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП

(Закінчення зі стор. 2)

Інтермедія починається виступом діда й баби, які танцюють під звуки пісні „Ой, під вишнею, під черешнею". Веселі вони тому, бо не стало вже Ірода і нічого боятися. Надходить московський салдат і проганяє діда та бабу. До публіки він виголошує орацію на тему народження Христа і смерти І-ода.

З черги появляється жінка — названа в інтермедії Дарією Іванівною. По виміні привітання з салдатом вона з ним танцює. Несподівано чути барабан. Салдат прощається з жінкою, та обидвоє залишають сцену. На сцені мадярський гусарин і мадярка. Співають пісню „Гусар коня напував" і танцюють. За ними на сцені появляється циган на кобилі. Циган захваляє кобилу і пропонує, щоб хтось її купив. Ніхто не спішиться купувати. Циганчук кличе батька вечеряти, але показується, що нічого немає на вечерю. І ця сцена кінчається танком.

Найхарактерніша картина з польським шляхтичем і запорожцем. Шляхтич чваниться своїм геройським минулим, але як тільки почув спів запорожця — моментально зникає. Постать запорожця далеко більша за всі інші у вертепі. Запо-ожець виголошує цінну з політично-історичного боку орацію.

Дивлячись услід шляхтичеві запорожець каже:

„На, на! Махнув, мов панський хортяка, або опарений пес. Що то за народ із їх пресмілий, що сам і в огонь не вскочить, хіба його силою впреш! Хоть дивись на мене!

Гай, гай! Як я молод бував, що то в мене була за сила! Вуло, ляхів б'ючи, і рука не вмліла. А тепер вош сильніша від ляхів здається.

Хоч уже мало ізледащів, однак чують плечі: здається, поборовся б іще з ляхами на герці, ще б прогнав шо онку за Віслу хоч трохи. Гинули б ляхи, як од жару блохи..."

Постать запорожця тепло змальована. Його поява відсвіжувала у глядачів козацьку традицію.

Оператор вводить на сцену шинкарку Хвеську, з якою запорожець танцює козачка. Згодом запорожець проганяє Хвеську і танцює сам. Показується, що Хвеська — чарівниця. Вона послала на запо-ожця дві гадини, які кусають його. Запорожець замовляє циганку, що поворожила. Циганка нібито замовляє рану, а в дійсності бажає запорожцеві загибелі. Та проте запорожець видужує, танцює з циганкою, а як ця несовісна баба вимагає плати за своє знахарство, запорожець проганяє її.

Остання картина вертепу представляє селянина Клима, який не знає, що робити з свинею. Та до нього приходить дяк по гроші за науку сина. Клим пропонує дякові замість грошей свиню. Дяк погодився та ще так зворушливо подякував, що Климові аж сльози закрутились. Клим з жінкою тішаться, що зробили з дяком добрий інтерес. Клим пригадав собі, що ще має козу. Пішов за козою, а коза забігла на сцену і сховалася під п-естол Ірода. Клим думає, що вже і коза пропала, та вона вилазить і танцює. Клим хоче її зловити, але так необережно її вхопив, що вона згинула.

З України вертеп дістався на Московщину

З усієї української території найдовше зберегла вертеп Галичина. Живий він там був ще до другої світової війни. Та його фо-ма інша. Вертепний театр в Галичині — це не ляльковий театр. Виконавцями роль є живі особи, і немає вертепної скриньки. Та існував в Галичині вертеп, який носили з собою малі діти, як ходили колядувати. Цей вертеп — одноповерховий. Його середина декорована витинаними картинами з релігійною тематикою. Відсутність вертепу-скриньки вплинула на його здекомплектування. Відпала вся та частина, яка при повному вертепі відогравалась на вижньому поверсі. Залишились тільки сцени з Іродом, з трьома царями і фрагментами інтермедії. Пе-ехід вертепу (хатки) в руки дітвори — це явище пізніше. Первісно він напевно був складовою частиною вертепної постановки. Всі ці факти про теперішній західньо-український театр насувають питання: чи не є він старшою стадією вертепу — такого, яким він був у західній Ев-опі у своїх початках?

Інна Поппвайло

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Павло Сидоренко повертався з праці сердитим. Знову директор заводу викликав його до себе і довго кричав на нього, що він не виконує стахановської норми. Ох ті норми, вони відбирають в людині останні сили, висмоктують останні соки. Втома. Страшна втома, а до того гнітючі думки не дають спокою. — Хіба це життя — думає Павло, — роби, роби, а навіщо? За гроші? А що купиш за ті гроші?! Павло похитав головою і сплюнув крізь зуби.

Надворі падав лапатий сніг, топився на обличчі і стікав по бороді брудними краплями.

Вулицями йшли такі ж, як і він, робітники, чорні від диму і заліза в брудній пошарпаній одежі. Ішли вони з роботи втомлені, понурі, мовчазні. Не один з них ніс під полою одежини пляшку горілки, що купив по дорозі, щоб десь в кутку запити своє невідрадне життя.

Павло не раз повертався додому п'яний. Тягло його й сьогодні звернути вбік, щоб випити „півлітри". Він навіть зупинився на розі, постояв хвилинку, подумав, а потім махнув рукою, насунув дужче на очі робочий кашкет і поволікся далі.

А сніг все падав, білий і густий, будив в голові якісь спогади, від яких робилося ще важче на душі. — Та хіба він має що доброго згадати?..

Дитячі роки? Батька, матір?.. Малим хлопцем відірвали його від них в революцію і їх розстріляли. А його примістили в „приют", звідти тікав, був між злочинцями. Піймали, били і знову в „приют", там заставили робити і погано годували — прийшлось знову тікати і блукати, аж поки не вдалось попасти робітником на фабрику. Там він познайомився з Галиною. Гарна була тоді, тиха, жила вона в тітки, бо батька заслали на Сибір, а мати померла з голоду. Така ж сирота, як і він.

Записалися вони з Галиною в „ЗАГС'і" і стали жити разом. Але якоюсь дивною видавалась йому Галина, занадто делікатна і в Бога вірила. А це Павла страшенно дратувало.

— І де там той Бог? Тут з чоловіка останню шкуру деруть, їсти немає, одягнутися немає в що. Все це забобони, — подумував з досадою Павло і звернув на свою вулицю. Не хотілося йти додому, був злий на себе, на цілий світ.

— Хіба це життя? Працюєш, як віл, дістанеш „получку" за місяць і нічого не купиш за неї. Прийдеш додому — холодно, тісно, жінка все плаче, нарікає, що дитина роздягнена, голодна. Але що він тому винен? Де він їй візьме?! — Думки роєм кружляли в голові і не давали спокою.

— Ех, а хотілося б ще пожити по-людськи — подумав Павло і ввійшов у двір. Не струшував снігу, не скидав шапки, а так просто увійшов до хати. Але в хаті було якось інакше, як завжди, тихо і святочно прибрано. В кутку за ліжком бавився його синок.

— Давай їсти — пробурмотів Павло до жінки і сів за стіл, а кашкет кинув на ліжко.

— Навіщо ж ти таке брудне на ліжко кидаєш? — спитала Галина і з докором глянула на чоловіка.

— Кажу тобі їсти давай! — вже роздратовано повторив Павло і з-під лоба глянув на Галину.

Та тільки мовчки здвигнула плечима і покірно пішла до печі.

Хвилину тривала тиша, чути було тільки, як за вікнами шумів вітер і за ліжком щось шепотів Івась.

Потім Галина якось нерішуче повернулася, взяла щось з полиці і так само нерішуче підійшла до столу.

— Павле.... може перше трішки... з'їси куті, сьогодні Святий Вечір, — і простягнула до нього миску.

Та тут Павло зірвався з місця і закричав на цілу хату:

— Геть, геть звідси! Знову ці забобони! Хочеш, щоб через тебе дурну і мене на Сибір заслали! — і при цих словах відштовхнув простягнену до нього миску. Кутя дрібними зернятками розсипалась по підлозі. Павло, як був у брудній одежі, так і простягся впоперек ліжка і шапкою накрив лице.

В кімнаті стало зовсім тихо. Ледве блимала на стелі маленька жарівка. Місяць не світив у вікна. Тільки двоє маленьких оченят перелякано виглядали з кутка — це був Івасик. Він висунув голівку і, нічого не розуміючи, подивився спочатку на маму. Вона сиділа коло печі, закривши лице руками, плечі її здригалися. Потім на ліжко, де розкинувшись лежав батько, а далі потихеньку, як мишка, виліз з кутка і попрямував туди, де на підлозі була розсипана кутя.

Пересуваючись на колінцях, хлопчик по одній зернині почав збирати її і складати в маленьку бляшану мисочку. Павло, затаївши подих, спостерігав за сином. Щось тяжке почало стискати його груди і підходило під горло.

А хлопчик, зібравши всі зернята, так само потихеньку шмигнув за ліжко.

Там були його забавки, там він знайшов свого улюбленого ведмедика, притулив його міцно до грудей і прошепотів на вухо:

— Сьогодні Святий Вечір, ведмедику, чуєш? Мама казала, Святий Вечір. „Святий Вечір" — відбилися слова у серці Павла, — „Святий Вечір" — прошепотів він нечутно устами і в уяві побачив свою матір. Ось вона тулить його, маленького, до своїх грудей, а на столі Свята Вечеря... Як в тумані усміхається до нього батько і з докором хитає головою.

І знову він чує, як шепоче хлопчик:

— Прошу тебе, ведмедику, з'їж трішки куті. Але знай, нікому про це не кажи, бо мама казала, що за це карають.

— Карають — повторив Павло і в горлі щось здушило, а десь глибоко в серці заворушилось щось тепле, святе, заховане від світу, від людей.

Він вже далі нічого не чув, зірвався з ліжка і, схопивши сина, міцно притулив до своїх грудей. Дві великі і теплі краплини впали на личко дитини.

— Так, сину, сьогодні у нас Святий Вечір! — дрижачим голосом проговорив Павло...

...В хаті було затишно і тепло, на столі горіла маленька свічка.

За вечерею сиділо троє: двоє дорослих і маленький хлопчик.

Петро Голубенко

НА КУЛЬТУРНОМУ ФРОНТІ

(Закінчення з попереднього числа)

3. Аракчеєвський режим

Обидва доповідачі на московському пленумі правління Спілки письменників виявили дуже критичне ставлення до совєтської драматургії і показали її сучасний стан у жалюгідному вигляді. Як же відповідали вони на питання: хто винен?

Винні фальшиві теорії, які „хтось" поширював у совєтській пресі і видавав їх, як вимоги народу. Досить навіть поверхово приглянутись до цих теорій, щоб непомильно пізнати їх ідеологічні джерела — і хто був цей „хтось". Це була партія. Але вина партії не лише в її фальшивих теоріях і вимогах партійности в літературі, які привели до такого стану совєтської літератури.

Джерелом кризи в ділянці культурної творчости, як і в інших ділянках життя в Совєтському Союзі, є ціла система совєтського ладу і партійного керівництва, яку сам Сталін назвав „аракчеєвським режимом". І хоч Сталін „відкрив" „аракчеєвський режим" тільки в мовознавстві, для кожного ясно, що совєтське мовознавство не відгороджене в Совєтському Союзі залізною заслоною, і сам Сталін є творцем „аракчеєвського режиму". Перед своєю смертю Сталін вирішив „умити руки" і відвести від себе тінь Аракчеєва і виступити в ролі демократа і ліберала. Натворивши безліч злочинів і лиха, Сталін, мов той злодій, на якому „шапка горить", прийняв позу геніяльного мовознавця і з гаслом „лови злодія" заходився викривати „аракчеєвський режим" в „органах мовознавства, як в центрі, так і в республіках".

В числі ознак „аракчеєвського режиму" Сталін назвав такі: 1. Відсутність боротьби поглядів і свободи критики. 2. Репресії за найменші спроби критики. 3. Замкнена група непогрішимих керівників, забезпечивши себе від всякої можливої критики, діє, як їй заманеться. 4. Діячі висуваються не за діловою ознакою, а за ознакою безумовної покори і послуху. 5. Диктатура „касти керівників" підтримує фальшиві погляди і робить неможливим поступ. Всі ці ознаки „аракчеєвського режиму" виступають і в доповідях про стан совєтської драматургії на останніх пленумах совєтських письменників.

Страх перед кастою партійних керівників є домінуючим фактором, який визначає літературне життя в Совєтському Союзі. Чому совєтські письменники пишуть фальшиві п'єси, далекі від правди життя? К. Сімонов дає на це таку відповідь: „В практиці редакцій, видавництв, репертуарних організацій, театрів установився досить широко розповсюджений і шкідливий звичай: вимагати від авторів пригладжування і причісування минулого, без врахування конкретних історичних обставин... А коли автор дає твір відповідно до історичної правди, то такого автора обвинувачували в семи смертних гріхах, в натуралізмі, у викривленнях і т. д." Чому не перевидають деякі цікаві п'єси 20-х років як, наприклад, „Страх"? Бо редактор і критик бояться, „що вони можуть попектися", і тому з обережности „дмухають на пальці". „Про це треба прямо сказати, що в нашій критиці та й серед письменників встановилася традиція обережного, недовірливого відношення до багатьох творів". Серед совєтських письменників панує страх перед гострою формою". В театрах стали побоюватися ускладнених героїв" і т. д. У своїй доповіді К. Сімонов, між іншим, сказав: „Можна і треба дуже суворо судити серйозні помилки того або іншого драматурга, але не треба при цьому без достатніх підстав підозрівати драматурга у всіх смертних гріхах, створювати навколо нього атмосферу громадського недовір'я, приписувати йому свідомий наклеп". Такою є атмосфера, в яких доводиться працювати совєтським письменникам.

Рисами аракчеєвського режиму позначене також і внутрішнє життя Спілки письменників. Як відзначив А. Фадєєв, „керівні органи письменників бачили своє призначення тільки в тому, щоб більше або менше круто осудити помилки даного письменника". Інакше кажучи, письменники творили під постійним моральним терором партійних керівників Спілки письменників. При цьому А. Фадєєв агітував совєтських письменників „за колективне керівництво і колегіяльність в роботі і ліквідацію будь-яких ознак командування і адміністрування". Все це, звичайно, свідчить про „нову" політику і новий вітер з Кремлю і дехто сподівається нового НЕП'у. В дійсності є дуже мало підстав для такого оптимізму. Це можна відчути також і з матеріялів нарад письменників. Справа в тому, що партія не вперше говорить гарні слова, але вони завжди розходяться з ділом. Про це, між іншим, також говорилося на пленумі письменників. Тільки цей гріх приписано не партії, а комусь іншому. К. Сімонов говорив: „Нам треба боротися в нашій критиці з проявами лицемірного святенництва, а також проти розриву між загальними вірними критичними думками і невірною критичною аналізою конкретних п'єс, коли критик в загальних думках з піною на устах агітує за конфлікт, за сміливість в зображенні характерів, а, переходячи до конкретної аналізи твору, на практиці ставить під сумнів перший-ліпший конфлікт і оголошує викривленням дійсности всяке зображення неґативних явищ життя".

З цього бачимо, яку тяжку спадщину лишив Сталін своїм наступникам і який тяжкий шлях мирного еволюційного подолання „аракчеєвського режиму". Є всі підстави сумніватись в можливості такої еволюції. Говорячи про потребу амнестії в літературі, щоб поповнити репертуар деякими забороненими п'єсами, К. Сімонов тут же не забуває зробити „примітку": „Ми, звичайно, не допустимо жадних спроб амнестії мотивованої історичною об'єктивністю, того, що було вороже нашим поглядам з хвилиною своєї появи на світ божий". Деякі нові гасла звучать як ствердження права письменника на помилку і письменницьку сміливість. Ці права, як пригадуємо собі, мали мужність боронити українські письменники на своєму з'їзді 1946 року. Тоді партія суворо осудила письменників за таку сміливість і таку вимогу. Тепер партія висуває це гасло сама, закликаючи письменників до сміливости. Але чи можуть письменники повірити цим закликам, коли вони супроводяться також і гриманням кулаком об стіл з нагадуванням: „Ми будем й далі давати відсіч усім проявам ворожої ідеології". „Наша література, в тому числі й наша драматургія, на протязі всієї своєї історії займала і займає позиції відвертої тенденційности, партійности і гордиться допомогою, яку вона надає партії".

Совєтські письменники і сьогодні змушені бути пропаґандистами партії і служити не правді і народові, а партії. Такою є природа совєтського режиму.

Переоцінка вартостей і вимога амнестії для деяких творів 20-х років, жадною мірою не стосуються української літератури і драматургії. Більше того, тоді, коли амнестія в російській літературі, на думку Сімонова, має реабілітувати і такі твори, як „Золоте теля" Ільфа і Петрова, де совєтська дійсність змальована в формі сатири, у відношенні до української літератури сувора московська цензура лишається в повній своїй силі. На московському пленумі совєтських письменників у виступі А. Фадєєва знову пролунав заклик бути пильним у боротьбі з „буржуазним націоналізмом", але не серед російських письменників, а серед українських. При цьому згадано імена українських письменників, які у своїх творах виявили настрої українського націоналізму, а саме Сосюру і Первомайського.

Про те, наскільки совєтська цензура є суворішою в Україні, свідчить виступ на київському пленумі письменників Г. Плоткіна, який скаржився, що провідні театри Києва побоюються ставити на своїй сцені ще не апробовані твори українських драматургів. Внаслідок цього „ціла низка п'єс українських драматургів ідуть або прийняті до постави в театрах Москви й інших міст РСФСР, але досі не появилися на сцені театрів України".

Про пильну увагу Москви до України свідчить також присутність на київському пленумі письменників спеціяльного делеґата, звичайно, в ролі „старшого брата" і наглядача. Цю роль виконував секретар правління ССП СССР К. Сімонов, Але на московському пленумі, який проходив як пленум Спілки письменників СССР, говорилося тільки про російську драматургію. Це викликало збоку письменників інших республік зауваження на адресу доповідача, який „ні слова не сказав про національну драматургію" інших народів СССР. Тут діє стара традиція: московське видавати за всесоюзне, а літератури інших народів вважати провінційним відгалуженням російської літератури і ставити їх на другорядне місце. Все це робиться під галасливу пропаґанду про „дружбу народів".

На київському пленумі письменників вислухано також доповідь „про підготову до всенародного святкування 300-ліття возз'єднання України з Росією". Українські письменники змушені будуть допомагати Москві у фальсифікації історії, щоб переконати український народ у великих благах цього „возз'єднання" і тримає його у послуховї та покорі. Але все це свідчить лише про те, що Україна викликає в Москві страх і побоювання її прагнень до незалежности і свободи.

З Листів до Редакції

В СПРАВІ КОНФЕРЕНЦІЇ У ВАШИНҐТОНІ

ВШановний п. Редакторе:

У зв'язку з надрукованими в „Свободі" двома інформаціями проф. М. Чубатого про крайову конференцію „Воля і мир через визволення" у Вашинґтоні в днях 5 і 6-го грудня м. р., прохаю Вас надрукувати наступне вияснення:

Організація Державного Відродження України (ОДВУ) була запрошена на згадану конференцію і взяла в ній участь. Один з представників ОДВУ, член її Центральної Управи інж. І. Харамбура, брав активну участь в працях конференційних комісій. Промовчення цього факту проф. М. Чубатим в його дописах не тільки кривдить нашу організацію, але й шкодить загальній українській справі.

За Центральну Управу ОДВУ:
Д-р В. Михайлів, секретар.

Ярослав Курдидик

РІЗДВО МІЖ ПОВСТАНЦЯМИ

Мій добрий знайомий розказував мені про цікаву пригоду, яку він пережив під навечер'я Різдва.

Цієї сильної зими із тріскучими морозами і таким льодовим вітром, що зупиняв і заморожував віддих, коли було проти нього повернутися, не забуду ніколи. Не забуду, бо це було на Україні перед Різдвом 1942 р. Після довгих років большевицького терору Україна збиралася „вільна й невільна" зустрічати явно і з одвертим серцем, перше Різдво без большевиків. Щоправда, на місце большевиків прийшов на Україну другий окупант, але у першому році він не виявляв ще відверто своєї жорстокости, ані колоніяльних задумів, а коли й висовував тут чи там свої загарбницькі лабети, то вони були такі самі з кров'ю, як і большевицькі, тільки покищо в білих рукавицях.

З приходом німців почали зголошуватися тисячами добровільці. Німці спочатку не звертали на них уваги, але коли їхній фронт розтягався ширше, а похід на Москву закінчився катастрофою, німці почали набирати місцевих чоловіків, знаючи певне одно, що всі ці люди були непримиримі вороги комуністів і були б помогли кожному, щоб тільки допомогти своїй Батьківщині не повернутися назад під большевицьке ярмо.

Одна така частина, зложена з шоферів й охорони, була сформована майже з самих українців, коли не враховувати двох підстаршин, судетських німців, які говорили почеськи і своєю поведінкою і вдачею вони нагадували більше слов'ян, як прусаків. Це був перший маршрут тієї невеликої автоколони і її завдання було доставити запізнену пошту, різдвяні й новорічні подарунки із місцевости Н. до Чернігова для тамошнього невеликого військового гарнізону.

Треба згадати, що ціла тодішня чернігівська область не була ще, як слід „прочесана" і кишіла від залишків большевицьких військових розбитків брянських лісів, де їх було найбільше, вони намагалися робити навіть випади-рейди на південь і то досить поважними силами.

Та далеко більше небезпечні для німців були у той час українські повстанчі загони. Вони називали себе коротко „самостійниками", не визнавали і жорстоко розправлялися з новими окупантами, німцями, а з большевицькими частинами, що були в сусідстві, не то що не вдержували ніяких зв'язків, але навпаки, били їх безпощадно, коли вони тільки відважилися вступити на „чернігівську, козацьку землю".

Дістатися до Чернігова, що був перемінений на фортецю („іґельштелюнґ") серед лісів, які контролювали повстанці, не було воно так легко. Було звичайно так, що очікували, поки не призбирається більша кількість грузових автомашин, і тоді їх конвоювали сотня або дві німецької піхоти й десяток панцирних возів і танкеток. Саме така колона була готова до вимаршу, але несподівана сніжна хуртовина й метелиця закопали її так, що тільки по брезентових дахах можна було розпізнати, що це автоколона.

Після двох днів трохи випогодилося, люди з сусідніх сіл прокопали дорогу і колона змогла просунутися на північ від місцевости Н. і станула якраз майже на половині дороги до Чернігова. Але щойно тут „запала клямка". Знову страшна сніговія і відтяла нас зовсім від світу.

Перших дев'ять автомашин на самому переді були якраз ті, що в них були наші шофери й охорона. Двох було навіть чернігівців. І ось то вони зопропонували командантові цієї дев'ятки: — сидіти тут у снігу серед морозу — це значить чекати на білу смерть. Ось ми вже найшли вихід, вже й святовечірній борщ варять у найближчому селі для нас.

— Як-це так? — питає здивовано командант.

— А ось побачите, ми зв'язалися з нашими людьми й говоримо правду.

І дійсно, десь під вечір ми побачили, як праворуч з балки, пихкаючи важко й збиваючи височенну хмару снігу, сунулися до нас три трактори. Спочатку танкетки, що були на чолі нашої охорони, думали, що це сунуть большевицькі танки і вже націлилися, щоб по них стріляти, але ми встигли на час роз'яснити справу.

П'ять кілометрів за лісом було велике село. Наш командант вирішив відділитися від головної автоколони і на власний риск переїхати в село. Кожний трактор зачепив по три автомашини і потяг за вітром. А за нами немов би на заказ, сніговія замітала сліди... В лісі, куди ми в'їхали, стало зовсім затишно, а коли добилися до села, то нам назустріч вибігли люди й наввипередки, просили заходити в хату. До коменданта нашої автоколони підійшов середніх років, з дуже інтеліґентним виразом обличчя, мужчина і заявив: — Я в цьому селі голова сільради і в імені цілого нашого села прошу вас, гостюйте у нас на Свят-Вечір і почувайтеся, як би в себе дома. За крам, що на ваших автах, не турбуйтеся, вам його ніхто не візьме. Знаю, що військові приписи велять поставити вартового. Можете поставити, але, на мою думку, він тільки зайво мерзнутиме на зимовій морозюці.

Всіх нас, 20 чоловіків, попросили згодом до шкільного будинку. Ми посідали за столами, а поруч нас у переплїт — чоловіки, молодиці й такі гарні молоді дівчата, що були, здавалося, солодші ніж кутя, що пахла з столів свіжим медом.

Такого Свят Вечора, я не переживу, мабуть, вже ніколи в житті. Так щиро й сердечно можуть гостити тільки українці. Я забув на мент, що я вояк і мені здавалося, що я сиджу в оточенні великої і близької мені родини. Ми їли святвечірні страви, борщ, голубці й рибу, говорили, жартували і колядували. Кожний з-поміж вояків намагався проспівати якусь колядку, що народ співає в його родинній околиці й при цьому виявилося, що за столами сиділи представники майже усіх наших земель. Ніколи не забуду слів колядки, яку співали молоді, може десятилітні хлопці, що дзвінкими голосами виводили:

Матір Божая понад Дін
[ходила,
Понад Дін ходила й до хвиль
[говорила:

(Рефрен:)

Радуйся, радуйся небо
[і радій земле,
бо Христос прийшов!

Ой Боже святий, ой
[Боженьку мій,
Пішли все добро вкраїнській
[землі.

Радуйся і т. д.

Із-за синіх вод, і білих світів
Янгол прилетів, крильми
[злопотів.

Радуйся і т. д.

Із-за синіх вод, верстов
[тисяч ста
Приношу я вам Ісуса Христа.

Радуйся і т. д.

Нехай він Христос у цю
[святу мить
Увесь наш народ поблаго-
[словить.

Радуйся і т. д.

А хто ж навчив отих молодих хлопців колядувати? — спитав я в голови сільради, що сидів біля мене.

— Хто, питаєте? — А, хто ж, якби не ми, батьки. Не забувайте, що ви на правіковій козацькій Чернігівщині. Тут колядували ми і ніколи не перестанемо колядувати, як довго ми ходимо по цій, нашій землі. Це тільки держави та їхні устрої міняються, а коляда, хто знає, чи не найсильніша частина нашої традиції. Як довго вона живе, то це запорука, що народ живий, сильний і невмирущий!

Ніччю були ми на Різдвяній відправі, що відбувалася в заімпровізованій церкві переробленій на швидку руку з колишнього колгоспного клюбу. До нас підходили незнайомі нам зовсім люди, здоровили нас привітом: „Христос Родився" — й говорили так щиро й сердечно, якби ми були їхні односельчани.

Заметіль не припинялася так, що ми були примушені провести повний тиждень у тому чарівному селі. Сім безтурботних днів провели ми у цьому закуткові, де хоч і панувала 20 років комуна і терор, але він зберіг чистоту й непорочність українського села...

Коли ж врешті на сьомому дні випогодилося й ми збиралися виїздити із села, мене попрохав до себе в хату голова сільради. Він простягнув до мене руку й заявив.

— Давайте хоч на від'їздному поговоримо з вами щиро, як рівний з рівним. Ви хоч і в чужій уніформі, але я думаю, що ви вділи її, бо вірите, що може таким робом прислужитеся нашій Батьківщині. Може ви праві. А я, бачте, теж офіцер, тільки без уніформи, а весь отой мужеський молодняк, що гуляв з вами цілий тиждень, це мої вояки. Та ще й і які вояки, — сини козацьких нащадків! І повірте, коли б оце ви не були наші люди, так не то що з нікого з вас й тряпочка не залишилася б, але і з цілої отієї колони, що застрягла в снігу за лісом, трісочки ніхто не позбирав би. А так їдьте. Хай вас Бог провадить у добрий час. До побачення з вами ще колись, але вже направду вільними! Бо сьогодні це тільки початок нашої боротьби за волю. За справжню волю і за самостійність України.

Весь час, коли він мені це говорив, він був дуже сильно схвильований. Я поглянув йому в очі. Я побачив, що він, той командир повстанців, говорив правду...

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ

РАДІСНИХ ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— та —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

всьому Січовому Братству Станиць в ЗДА

— бажає —

УПРАВА КРАЙОВОГО КОША УСС

Всім Українцям на Рідних Землях, а зокрема геройським бійцям УПА і ОУН,
Всім тим, що опинилися поза межами Рідних Земель,
Проводові Організації Українських Націоналістів (ПУН-ові)
Всім Членам ОУН,
Всім Членам ОДВУ, УЗХ, МУНУ і Зарева,
Всім Братнім Організаціям на інших теренах і
Всім тим, що з нами,

„ВЕСЕЛИХ СВЯТ і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ"

— бажає —

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА

Організації Державного Відродження України.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИЙ СОЮЗ (УНДС)

З НАГОДИ РІЗДВЯНИХ СВЯТ і НОВОГО РОКУ

Головна Управа УНДС в З.Д.А. сердечно вітає всіх своїх Членів та Симпатиків в Сполучених Державах Америки та в цілому світі, дякує за видатну співпрацю в році 1953, закликає до дальшого змагу в дусі Заповітів Симона Петлюри та просить і надалі тримати з Головною Управою моральний і матеріяльний зв'язок.

ГОЛОВНА УПРАВА УНДС в ЗДА

UNDS, 1198 Pacific Street, Brooklyn 16, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ

Учням Інституту, їхнім Батькам, Проводові і Членам Батьківських Комітетів, та усім нашим Прихильникам щирі побажання з нагоди

ХРИСТОВОГО РІЗДВА і НОВОГО РОКУ

пересилають

ДИРЕКЦІЯ І УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ЗБІР

Українського Муз. Інституту

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

— побажання —

всього найкращого для всіх Вп. Добродіїв, Жертводавців, Прихильників, Стипендіятів, Студентів та Співпрацівників

— складає —

КОДУС

З НАГОДИ РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГО ТА НОВОГО РОКУ,

УПРАВА 2-го ВІДДІЛУ

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ, Інк., в НЮ ЙОРКУ

— пересилає —

найщиріші побажання:

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— та —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Священству Українських Церков, Воюючій Україні — ОУН-УПА-УГВР, Головній Управі ООЧСУ, Головній Управі СУМА, ГУ Т-ва б. вояків УПА, Головній Управі політичних в'язнів, українському відділу ПАБНА та всім Організаціям та Установам поза межами Батьківщини, які стоять на самостійницьких позиціях!

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

УПРАВА

ОБ'ЄДНАННЯ б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ відд. НЮАРК

вітає з Різдвом Христовим і Новим Роком Головну Управу ОбВУА, всіх Побратимів по зброї, Гостей нашої домівки і Українські Установи на терені Нюарку та передає

СВЯТОЧНІ ПОБАЖАННЯ

ОбВУА відділ Нюарк.

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВОГО РОКУ

— вітаємо —

Український Нарід на рідних землях, наші Церкви, Українську Повстанську Армію, Українську Головну Визвольну Раду, Організацію Українських Націоналістів. Вітаємо Членів Братства б. Вояків УПА ім. св. Юрія Переможця в Німеччині, Товариства б. Вояків в Канаді, Членів своїх відділів та всіх Друзів по зброї порозкиданих по всіх краях.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Головна Управа Товариства

б. Вояків УПА ім. ген. Т. Чупринки в ЗДА

Головній і Крайовій Управам Братства бувших Вояків 1. У.Д. У.Н.А., пану генералові Павлові Шандрукові, всім Станицям Братства і всьому Українському Громадянству

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— і —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

— бажає —

СТАНИЦЯ БРАТСТВА бувших ВОЯКІВ 1 УД УНА В НЮАРКУ.

Лука Луців

„УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ"

(Ювілейна Книга Українського Народного Союзу 1894—1954. Зредаґували: Л. Мишуга й А. Драган. Видання Українського Народного Союзу. Обкладинка М. Бутовича. Джерзі Сіті, 1954, ст. 384).

— Преґарна обкладинка! Червоне, чорне й біле. Пізнаю стиль Бутовича.

— Так, ти вгадав. А книжка, нею прикрашена — це нове видання Українського Народного Союзу під заголовком „Українці у вільному світі". Це нова ювілейна книга цієї інституції, що цього року святкує свій 60-річний ювілей.

— Боюся брати до рук цю грубезну й великого формату книжку. Це певно черговий альманах, в якому говориться про УНСоюз.

— Помиляєшся, приятелю! Книжка направду груба й велика, але це зовсім не альманах, в якому звичайно поміщаний горох з капустою. Редактори задумали зібрати для ювілейного союзового видання матеріял про життя нашого народу, розсіяного тепер по всьому світі. А що ця установа, Український Народний Союз — найголовніша українська організація у вільному світі, яка святкує свій 60-річний ювілей, тому кілька статтей присвячені й УНСоюзові.

— Українці у вільному світі — яка це широка тема. А кільканадцять років тому — як важко було українцеві дістатися на волю.

— Останнє лихоліття зробило те, про що нам навіть не снилося. Хто з нас, десять років тому, думав про те, що можна буде вирватися з заблькованої фашистами й большевиками Европи? А от сталося неможливе: понад ста тисяч нашого народу мали змогу вирватися на волю і тепер розкошуються нею майже на всіх континентах нашої землі.

— І в цій книзі пишеться про життя українців у всіх тих країнах?

— Так. Ти знайдеш в ній статті й розвідки про життя нашого народу в ЗДА, Канаді, Арґентині, Чіле, Венесуелі, Параґваї, Уруґваї, Бразилії, Еспанії, Німеччині, на Далекому Сході Азії, в Австралії, Цейльоні, Новій Зеляндії і в Тунезії (Африка).

— Господи, куди то не занесла доля наших людей! Здається, що це перший раз в історії нашого народу така велика еміґрація мусіла шукати волі поза межами рідної землі.

— Так, це правда, що такої численної еміґрації ще не було досі. Але в нас вже були давніше еміґрації, і про перший вихід українців із рідної землі пише в цій книзі М. Андрусяк у статті про „Запорізьку еміґрацію".

— Чи в цих статтях автори пишуть тільки про теперішній стан нашої еміґрації в окремих країнах, чи дивляться на неї з, так би мовити, історичного пункту.

— Василь Мудрий аж на 22 сторінках розповідає про українську еміґрацію в Німеччині та в Европі взагалі, подаючи докладні статистичні таблиці, та всебічно описуючи її життя.

— Чи є в цій книжці й якісь синтетичні статті, які вияснювали б окремі проблеми з загального, а не тільки із становища окремих держав, в яких опинилася наша еміґрація?

— Сеньйорка між нашими жінками, бувша сенаторка Олена Кисілевська, на 23 сторінках змальовує працю українського жіноцтва у вільному світі, В. П. Шерш докладно розповідає про „Пласт у минулому і сучасному", Остап Тарнавський дає майже повний реєстр наших робітників пера у статті „Українська література по цьому боці залізної заслони", В. С. дав статтю під заголовком „Українські мистці у вільному світі", а Лев Ясінчук розповідає про „Українське шкільництво поза рідними землями".

— Як бачу, що ця книга — це дійсний збірник „еміґраціознавства".

— Так, але в ній автори не забули і про достойного Ювілята — Український Народний Союз, що щасливо дожив до 60 року свого життя та відограв таку важну ролю в житті не тільки нашої заокеанської еміґрації, але й в історії всього українського народу. Про цю нашу організацію та про її значення в Америці і поза нею розповідають у своїх статтях особи, що довгі роки зв'язані з її життям: д-р Лука Мишуга, Дмитро Галичин, Григорій Герман, Роман Слободян, А. Драган, покійний вже Дмитро Капітула, Володимир Гірняк і Степан Куропась.

— Є про що писати, коли треба оцінювати організацію, що існує 60 років.

— Автори не пишуть історії УНСоюзу. Вони пишуть про його теперішній стан і значення, а до минулого звертаються тільки тоді, коли того потреба для зрозуміння теперішности. Тільки редактор А. Драган на 40 сторінках у розвідці „Український Народний Союз в минулому і сучасному" докладно з'ясовує, так би мовити, ідеологію цієї організації в історичному розвитку. З його праці видно, що УНС завжди старався бути всеукраїнським і соборницьким, та боровся проти всяких спроб, які змагали до того, щоб відтягнути його з цього єдино правильного шляху.

— Як бачу, то в цій новій книзі УНСоюзу поміщені статті з двома провідними темами: праця й значення та роля УНСоюзу і життя нашої еміґрації по всіх закутках світу.

— Та в цій книзі надруковані ще й такі статті, що безпосередньо непов'язані з цими двома темами, хоч вони не надто віддалені від провідної думки, яка керувала редакторами цього цікавого збірника: змалювати життя й ролю українців у вільному світі. Тут треба згадати цікаву статтю о. Петра Понятишина „Митрополит Андрей Шептицький в Америці" (ст. 19—36) та В. Січинського „Джозеф Маршал про Україну", Гаврила Гордієнка „Українська пшениця в Америці" та Івана Людима „Наші могили на чужині" та інші.

— Скільки всіх статтей в цій книзі?

— Більше як 50, і коло пів сотні авторів. Ми не можемо їх всіх називати, бо зміст був надрукований в „Свободі". Хоч редактори керувалися в доборі статтів однією провідною думкою, то ця книга аж ніяк немонотонна і ненудна. В ній знайде читач цікавий репортаж Докії Гуменної про країну мормонів і Солт Лейк Сіті, статейку Івана Смолія про перших українських іміґрантів у долині Могоку, згадку про „Союзівку" Галактіона Чіпки. Та читач знайде також опис тропічної пущі на острові Цейльоні, серед якої працюють два українці-інженери брати Чеховичі, та опис цікавих великодніх звичаїв у Бразилії. Одним словом, в цій книзі кожний читач знайде щось цікаве для себе.

— Та ти говориш тільки про зміст, хвалиш його різнородність і доцільність, але я хотів би щось почути про те, чи ця книга має і якінебудь хиби.

— Певно, що має. Все, що людське — недосконале на землі.

— Не філософуй, приятелю, а відповідай на мій запит.

— В цій книзі немає статтей про наші досить численні еміґрації в Англії і Франції. Але це не вина редакції, яка, як пише в „Передмові", „вислала сотні листів на відомі українські адреси в поодиноких вільних країнах всіх континентів, . . . але не всі вони відгукнулись на її просьбу". Немає пропорції щодо величини статтів, наприклад А. Гладилович написав про українців в Тунезії на 11 сторінках, а Ф. Мельників про дуже численнішу нашу еміґрацію в Австралії — тільки на 7 сторінках. Та це вина авторів, а читач з цікавістю читатиме навіть довші статті про ці незнані нам країни.

— А речевих своїх завваг не можеш подати?

— Це завело б нас задалеко, а втім, які можна давати завваги про ті екзотичні країни, що про них пишуть автори, або про ті інформаційні дані, що подані про наше життя та УНСоюз в ЗДА? Це могли б зробити окремі автори, фахівці у кожній ділянці. Можливо, що ми напишемо свої завваги до праці О. Тарнавського про наших письменників у вільному світі, в окремій статті на сторінках „Свободи".

В цій книзі понад сотня знімок, які збільшують вартість цієї збірної праці про українців у вільному світі. І тому книжка „Українці у вільному світі" — буде напевно настільною книжкою усіх наших родин, бо вона лучить нас із нашими братами, розкиненими по всіх континентах.

ЕМІҐРАЦІЯ — КРАЙ — НАДІЇ

(Закінчення зі стор. 2)

мовляв, неможливо було поводитись в большевицькій дійсності. Атаки на нещасних людей в УССР, однаково, як атаки на колишніх її громадян, тільки затроюють атмосферу, не вносячи нічого позитивного ані в думку, ані в працю еміґрації. Пора була б отеж обережніше висловлювати свої думки про активну участь краєвих земляків у визвольній боротьбі, бо неоднократно совєтський прокуратор міг би просто цитувати голоси українських еміґрантів на оправдання своїх страшних вироків: навіщо це потрібно Україні і справі її визволення?!

Очевидно, роки минають і рідний край щораз далі переходить із сфери реальних переживань тих, що його покинули, в сферу споминів, ідеалізації, надії і мрій. Це природний процес і завданням еміґрації є з поступом років тим більше пляново цікавитися подіями в Україні і піддержувати з нею духовий зв'язок — менше теоретичними міркуваннями, а більше працею в її користь: інформаційно-пропаґандивною роботою на неукраїнському ґрунті і творенням власних духових надбань. Найпалкіші патріотичні фрази і деклямації про воюючу Україну не мають найменшої вартости, якщо не йтимуть впарі з 1) толеранцією до земляків поза Україною з іншої політичної групи, іншої области й іншого віровизнання, 2) жертвенністю на народні цілі і 3) активною участю в конструктивній роботі над збільшуванням духового потенціялу рідної громади на чужині. На початку нового року і з нагоди Різдва Христового можна хіба висловити бажання, щоб у 1954 році було під цим оглядом краще, як було в минулому році. Міжгрупова заїлість, дальше „зрізничковування" гуртів і гуртків та наростання щораз нових „криз" у різних середовищах погано свідчили про дійсно державницький спосіб думання громадян, що мали на устах велику силу великих патріотичних слів. Це жалюгідне явище, коли взяти під увагу спільноту основних ідей і спільноту основних бажань.

Цей, а може і дальший рік ставить нас, українців поза Україною, перед важким іспитом терпеливости і стійкости нашої віри в остаточну перемогу української правди у широкому світі і здорового розуму у західніх народів. Знаходимось у процесі нових шукань нових способів замирення Заходу із Сходом, без уваги на те, чи ці спроби оперті на вірі в їх успіх, чи роблені для заспокоєння своєї совісти і стихійного бажання народів Заходу — зберегти мир. Таким чином знову віддалюється той момент „катаклізму", що його колишній американський президент Гувер уважає єдиним реальним шансом для поярмлених підсовєтських народів — здобути волю. Очевидно, можливі й чуда, як якась нова внутрішня палатна революція в червоній верхівці, могутній зрив закованих рабів, чи якась стихійна катастрофа, що захитала б російською тюрмою народів. Але визвольна політика, при всьому найбільшому ідеалістичному віруванню в свою перемогу, не може ніколи спиратися на віруванні в чуда, бо тоді це вже не політика, а містика, сфера філософів, письменників і мрійників.

Упадок Совєтів є питанням реальним і не потребує ждати аж якогось чуда. Існують залізні, хоч неписані закони історії, до яких належить закон про неминучий упадок велетенських імперій, побудованих на терорі і диктатурі тільки одної, розмірно малої, кліки. Не вважаючи на всякі міжнародні угодовецькі настрої, всі знаки на землі і небі вказують, що мусить таки дійти до зудару поділених нинішніх світів. Завданням української збірноти поза Україною, чи то еміґрації в Европі, чи осілих поза Европою великих громад, із них найбільшої в ЗДА, є: бути приготованим до того великого моменту, що може струснути цілим людством. Відкиньмо геть всі малюсенькі речі, які нас ділять в обличчі тої велетенської події, яка зближається і прийде. Ця подія вимагатиме титанів а не піґмеїв. Хай 1954 український рік буде роком думання великими категоріями української і світової думки, що їх вимагає перемога великої української справи.

Високошановним УПРАВАМ ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА В АМЕРИЦІ, УСІМ ЙОГО ЧЛЕНАМ ТА ВСІМ УКРАЇНСЬКИМ ЛІКАРЯМ І ЛІКАРЯМ-СТОМАТОЛОГАМ, що перебувають в Америці і поза Америкою —

ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

— бажає —

ГОЛОВНА УПРАВА УКР. ЛІК. Т-ВА в АМЕРИЦІ

P. O. Box 355, Cooper Station, New York 3, N. Y.

ВИСОКОШАНОВНИХ ПАЦІЄНТІВ та ДОРОГИХ КОЛЕҐ

щиро здоровить із

СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВИМ РОКОМ

Д-р РОМАН ОСІНЧУК

23 East 7th Street, New York 3, N. Y.

УСІМ СВОЇМ РІДНИМ, ДРУЗЯМ та ЗНАЙОМИМ

— бажають —

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— і —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

ЛІДІЯ і РОМАН ОСІНЧУКИ.

З РОЖДЕСТВОМ ХРИСТА та з НОВИМ РОКОМ

Рідні, Приятелям, Знайомим і Вп. Пацієнтам добра, щастя, радости і здоров'я

— бажає —

Д-р ЯРОСЛАВ МАКАРУШКА зРіднею

Нью ЙОРК

Рідним, Приятелям, Знайомим, всім Вельми Шановним Пацієнтам та Їхнім Родинам

ВЕСЕЛИХ СВЯТ НАРОДЖЕННЯ ХРИСТОВОГО

— та —

ЩАСЛИВОГО і УСПІШНОГО НОВОГО РОКУ

— бажають —

Д-р ОЛЕКСАНДЕР і ІРИНА СУШКОВІ

44 St. Mark's Place, New York 3, N. Y.

Tel.: AL 4-7133

ПОБАЖАННЯ

З НАГОДИ РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГО І НОВОГО РОКУ

— пересилає —

Приятелям, Знайомим та своїм Пацієнтам

Д-р ЛЮД. МИРОН ЗАРИЦЬКИЙ

161 North 6th Street, Brooklyn 11, N. Y.

Телефон: EVergreen 8-9229

ВЕСЕЛИХ СВЯТ і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

— бажає —

СВОЇМ ЧЛЕНАМ

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ" В НЮ ЙОРКУ

Рівночасно повідомляємо, що в четвер і п'ятницю, 7. і 8. січня 1954 з приводу Свят Різдва Христового урядування не буде.

Всечеснішому Духовенству, Учителям, шкільній Дітворі, Батькам, всім Українським центральним і місцевим Установам і Організаціям, Членам і Симпатикам найщиріші побажання

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВОГО РОКУ

— засилає —

УПРАВА Т-ВА „РІДНА ШКОЛА"

В ДЖЕРЗІ СИТІ.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ

Українським Церквам в Україні та на чужині,
Воюючій Україні та її Проводові,
Українському Конґресовому Комітетові Америки,
Українським Політичним та Громадським Організаціям,
Членам та усій Клієнтелі Української Чорноморської Січі в Нюарку, Н. Дж.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— та —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

— бажає —

УПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ

в Нюарку, Н. Дж.

Рідним, Приятелям, Друзям Соузникам з Краківського процесу з 1926 р. в батьківщині й Америці та розсіяним по інших краях — Щирий привіт

З РОЖДЕСТВОМ ХРИСТОВИМ і НОВИМ РОКОМ

ТЕОДОР СЕМАКІВСЬКИЙ

5200 Alta Canyada Rd., La Canada, California

Всьому Українському Громадянству

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

— і —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

— бажає —

Платон Стасюк

З ПРАЗНИКОМ РІЗДВА ХРИСТОВОГО!

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

і

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

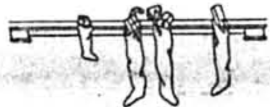
бажає

Всьому Українському Громадянству

Адв. Іван Романишин

ГОЛОВНИЙ РАДНИЙ У. Н. СОЮЗУ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Посвячення школи.

У День Подяки — 26. листопада 1953, відбулася небуденна подія в житті Нюарку. Цього дня замкнено один розділ кількарічних зусиль нашої громади. У їх висліді пишається в гарній та здоровій дільниці Нюарку простора школа ім. митр. Андрея Шептицького при парафії Св. Івана Хрестителя. Саме в цьому дні відбулося урочисте посвячення шкільного будинку, яке попередила понтифікальна Служба Божа в грек. кат. церкві при Мортон ст. У релігійних обрядах взяли участь сп. Богачевський, сп. Германюк з Канади та рим. кат. єпископ Велш з Нюарку, в асисті численного духовенства. Після посвячення відбувся величавий бенкет в залі „Української Централі".

Українська громада мала спершу лиш вечірню школу, в якій учив проф. Т. Каськів. Біля дві сотні наших найменших, що родилися на американській землі й у своєму житті не бачили України, вивчали українську мову, якої не забули по сьогоднішній день. Багато з них займає поважні пости в американському житті та є активними членами української громади.

Завдяки о. П. Даниловичеві, з початком шкільного 1939/40 року відкрито цілоденну парафіяльну школу під проводом СС. Василіянок. Ця школа одержала права американської публічної школи й навчання в ній відбувається згідно з вимогами „Борд оф Едюкейшен". Було у цій спочатку всього лиш 20 дітей, з роками це число зросло, а з приїздом дітвори нової еміґрації навчання ставало прямо неможливим тому, що в одній тісній кімнаті вчилися дві кляси нараз. Виросла потреба вийти з тісних закамарків при Мортон ст. Пок. Василь Хома кидає ідею будови нової школи й церкви. За згодою о. пароха Володимира Краєвського адв. Іван Романишин створює шкільний будівельний комітет та на почесних членів комітету запрошує губернатора стейту Ню Джерзі, Дрискола, сенаторів Смита і Гендріксона, посадника міста Нюарку, Вілліяні, та комішинерів, Карліна та Морана. У склад комітету ввійшло біля 70 осіб, які інтенсивно започатковують збіркову акцію. На окремій нараді батьки оподатковують себе датками по 100 долярів. За словами йдуть і чини, що очевидно розв'язує позитивно наболіле питання будови нової школи. У 1952 році відбувається посвячення вугольного каменя, а з початком вересня 1953 біля 300 дітей заповнює ясні та просторі залі нового шкільного будинку при Санфорд евеню та Айві стріт. Адміністратором школи є о. Дмитро Лаптута. Вчать 5 СС. Василіянок під проводом настоятельки С. Бенедикти. Крім цього, є ще 3 світські учительки, 1 учитель українознавства та 1 учитель співу. У новій школі є 8 кляс, 2 канцелярії, 1 бібліотека, їдальня та каплиця. Огороджений майдан дає змогу дітям забавитися в часі перерви та відсвіжити свої уми коротким побутом на свіжому повітрі.

Кожного дня з усіх кінців Нюарку спішить наша дітвора до прекрасних мурів нової будівлі, в яких хоче знайти рідну школу, рідну мову та рідне середовище. А вам, коли часом перейдетеся попри нову будівлю, на тлі ясного неба ввижається постать незабутнього патрона школи, митрополита Андрея ґрафа Шептицького, що наче вартує, чи великі заповіти наших національних провідників та єпископів є взором та прикладом у різьбленні характерів наших найменших.

в. б.

Ню Йорк, Н. Й.

Загальні Збори Відділу ОбВУА.

12 грудня 1953 відбулися річні Загальні Збори Нюйоркського Відділу Об'єднання б. Вояків Українців в Америці. Після відкриття Зборів уступаючим головою Відділу полк. Барвінським, головування на Зборах перейняв полк. А. Валійський. Секретарював п. Красноніс. Вичерпний звіт з діяльности Управи за минулий рік склав діючий заступник голови д-р Козак (полк. Барвінський, що живе поза Ню Йорком, не був всилі виконувати всіх обов'язків). Він вичислив усі випадки, в яких мусів репрезентувати Відділ на різних з'їздах і зборах інших організацій і похоронах. Усіх таких випадків було 14. В загальних справах вислав поверх 20 листів і окремо поверх 100 у зв'язку з збіркою на Дар Інвалідові. Зайнявся Колядою на залишенців і Даром Інвалідові. Зібрав $621.14 на інвалідів, а на суму $1,100 є ще жетони між людьми. Скарбник Винник ствердив, що тепер 94 члени постійно платять членські вкладки, хоч номінально було раніше 162 члени у Відділі. Відділ видаткував у мин. році $445, готівка в касі Відділу, крім грошей, зібраних з нагоди отих Загальних Зборів, була $36. Культурно-освітній референт д-р Ріпецький пояснив труднощі із що-місячними доповідями на Відділі. Проте в звітному періоді відбулося 11 доповідей. У дискусії підкреслено, що хоч звітодавці були дуже скромні і висловлювались радше песимістично про стан Відділу, проте остання Управа зробила поважну і конструктивну роботу, головно в ділянці допомоги Інвалідам і в культурно-освітній ділянці. Факт, що на доповідях Відділу бувало пересічно по 80 душ, свідчить про живучість Відділу. На внесок Контрольної Комісії, піддержаний із залі, признано уступаючій Управі одноголосно абсолюторію з окремою подякою за її діяльність. Вибрано нову Управу в такому складі: полк. Валійський — голова, позатим члени Управи д-р Козак, Винник, Гавриленко, д-р Ріпецький, Круглий. Після того, як ніхто, до кого зверталася Комісія Матка, не хотів прийняти на себе обов'язки секретаря, після повороту її на залю і зголошування кандидатур із залі, погодився стати ним інж. Красноніс. Контрольна Комісія: І. Паливода, Дмитренко, Дорошенко. Товариський Суд: д-р Галій, інж. Мирошниченко, інж. Шпаківський. На зборах підносили — повну невдачу приєднати до Відділу членів кол. Української Дивізії, не вважаючи на прийняття всіх бажаних дивізійниками змін у статуті ОбВУА.

Ік.

Филаделфія, Па.

З життя Співочого Товариства „Кобзар".

У дні 26 грудня м.р. річними зборами закінчено діловий рік хору „Кобзар". До травня м.р. праця хору була в пливкім стані. Виступи хору були принагідні, не все належно підготовані, часті зміни диригента не давали можности використання цих сил (багатий голосовий матеріял), якими розпоряджає хор. Щойно в травні м. р. хор „Кобзар" прибрав стале оформлення, коли запрошено на мистецького керівника хору відомого композитора д-ра Антона Рудницького, який від того часу підготовляє хор до виступу не тільки перед своїми, а в першу чергу перед ширшою авдиторією американського громадянства.

На зборах перевибрана Управа Т-ва в складі: Юрій Гаврилів, голова; Маріян Капій, заст. голови; Ізидор Жилавий, секретар і члени: Мирон Саґатий, Михайло Реґуш, Осип Бережницький, Оксана Поритко, Роман Гевко, Омелян Татунчак, Анна Дражньовська і Зенон Чорнобіль дає запоруку, що мимо всіх перешкод, які треба поборювати — хор „Кобзар" своєю працею і здисциплінованістю доб'ється передового місця між нашими хорами.

По зборах хористи під проводом п. І. Ільницької приготовили вечір товариської розваги, в якім взяли участь і представники головніших наших організацій, що мали нагоду налюбуватися мистецькими виступами солістів пп. Вероніки Цегельської, М. Матковської, А. Тореля та мужеського і мішаного хору „Кобзар". При цій нагоді представники організацій складали хорові побажання дальших успіхів та прирікали підтримку, зокрема представник Філії УККА. культ. освітній референт проф. Богдан Романенчук, підчеркнув вперту працю проводу хору та всіх хористів і висловив надію, що хор, поборовши всі дотеперішні труднощі, напевно виб'ється, чого йому зорганізоване громадянство сердечно бажає. Від Літ. Мист. Клюбу вітав хор проф. Петро Мегик, від СУКІП мґр. Теофіль Вак-Бойчук та ін. На закінчення від хору промовляли д-р А. Рудницький та голова Юрій Гаврилів, висказуючи надію, що в дальшій праці хор буде мати від громадянства повну піддержку.

О. П.

Балтімор, Мд.

Свят-Миколаївський вечір.

Українська Доповняюча Школа в Балтимор, що є тепер під опікою Шкільної Ради балтиморського Відділу УКК, уладила 12-го грудня м.р. в залі ІВКА при вул. Бродвей. Свят-Миколаївський вечір, програма якого складалася з двох частин.

У першій відбулася інсценізація картинки п. н. „Книжка про Україну". На середині сцени була поміщена велика розміром книга, затитулована „Україна", сторінки якої представляли гарно розмальовані околиці нашої батьківщини, як ось — Київ і Дніпро, український степ, береги Чорного моря, Карпати. Янголи відкривали поодинокі сторінки відповідними віршами і танками, типовими для даної частини нашої країни. Інсценізація закінчувалась збірною діточою декламацією вірша Вол. Сосюри п.н. „Любіть Україну". Цілість робила хвилююче враження і глядачі рясними оплесками нагородили і виконавців і, зокрема, п. Марію Хомову, вчительку Української Доповняючої Школи в Балтимор, що була водночас і автором інсценізованої картини та її режисером.

Другу частину Свят-Миколаївського вечора виповнила промова „Св. Миколая" та роздача ним дарунків для присутніх гостей. Цим разом так склалося, що Св. Миколай був рівночасно секретарем балтиморського Відділу УКК, що знав докладно українські місцеві відносини і поодиноких обдаровуваних ним людей. Тож вмів він цим людям „промовити до серця", а балтиморські відносини змалювати веселкою доброго дотепу і здорового гумору.

Вечір проминув у щирій товариській атмосфері.

Українські шкільні діти колядують.

Інтернаціональний Центр ІВКА в Балтимор уладив 13-го грудня ц.р. в Галерії Мерилендського Інституту виставку „автентичних народних костюмів" різних національностей. З того приводу відбувся в цьому Інституті того ж дня концерт різних національних груп, що співали свої коляди. В цьому концерті виступала теж і українська група, а саме дітвора Української Доповняючої Школи в Балтимор. Українські діти, під проводом пп. Марії Хомової та Оксани Калиновської, відспівали три українські коляди, збираючи щирі оплески від слухачів.

Передсвяточний базар української книжки.

Українська Пластова Станиця в Балтимор, що її очолює тепер пл. сеніор, Галина Пісецька, дала почин в Балтиморі благородній ідеї — втиснути українську книжку в руки українського консумента. Для тієї цілі українські пластуни в Балтимор уладили 13-го грудня в залі української католицької церкви передсвяточний базар української книжки, що тривав ціле передполудне. На застелених столах розміщено різні українські видання, що їх відвідувачі передсвяточного базару з цікавістю оглядали і купували. Це були переважно українські книжки, що їх видано в ЗДА і в Канаді. За одне передполудне продано українських книжок на 70 долярів. Ініціятиву українських пластунів у цій ділянці треба щиро вітати і побажати, щоб того роду базар української книжки в Балтимор не був першим і останнім. В Балтимор є чимало українців, що люблять книжку і її набудуть, але її треба їм у відповідний спосіб подати. Рівночасно такі книжкові базарі викрешують нову любов до української книжки в тих, що її через різні обставини втратили. Побажати б теж, щоб наступний книжковий базар в Балтимор міг скомплетувати по можності всі українські видання з терену ЗДА і Канади. —

(в. к.)

ГОЛОС ЧИТАЧА

В СПРАВІ ДОПОВІДІ ПРОФ. Р. СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО

Читаю прекрасну доповідь проф. Романа Смаль-Стоцького, виголошену на З'їзді СУМА в Ню Йорку, і приходить на думку, що вона — надрукована раз у „Свободі" —не сповнить свойого завдання, бо не дійде до широких мас молоді та скоро призабудеться. А вона повинна б бути настільною книжечкою-порадником у щоденному та суспільно-політичному житті всієї молоді, а також і старших. Це не досить прочитати, а треба вивчити на пам'ять, якщо наша молодь має зреформувати та прочистити нашу сучасну політичну розхристаність. Тому — на мою думку, було б побажане, щоб УКК чи УНС видав ту доповідь в двох мовах (укр. й анг.) окремою брошурою, щоб вона дійшла обов'язково до рук всієї молоді, а також і старших. Було б добре, якщо б таку брошуру і переклад, міг підготовити сам шановний Автор.

При нагоді слід зазначити, що конечністю є стипендії для бідніших студентів українознавства. Ті ділянки нам дуже потрібні, тому „Шкільна Рада" могла б проголосити окрему збірку на „стипендійний фонд", і я вір'ю, що ширше громадянство причиниться до того.

Олбані, грудень 1953.

Осип Копач.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За советською пресою).

„ВЕЛИЧЕЗНІ ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА"

В Сталінській області наражувалися над справою підвищення продукції та стверджено, що в цій ділянці не все гаразд під советською диктатурою.

„Серйозно критикували машинобудівельників за величезні втрати виробництва, викликані поганим доглядом за устаткуванням, недостатнім впровадженням передових методів. За 10 місяців втрачено через простої таку кількість верстато-годин, яка становить річну програму великого машинобудівельного заводу.

Директор найбільшого в області Ново-Краматорського заводу ім. Сталіна тов. Бабич у своїй промові ні слова не сказав про великі хиби, що залежать від керівництва заводу".

З одного боку хваляться „наймодернішим організуванням" праці, але зараз же самі стверджують „недостатнє впровадження передових методів".

ЯК ВОНИ ОБСЛУГОВУЮТЬ РОБІТНИКІВ

„Радянська Україна" передруковує листи робітників, які нарікають на те, що їх зле обслуговують продавці в советських державних крамницях.

„...Идучи до магазина, — пише „Радянське село", — споживач повинен запастися невичерпним джерелом терпіння, щоб бути німим у відповідь на всю ту неувагу і пасивність, якою до верху начинені окремі продавці.

Рідко кооператори прагнуть до того, щоб показати покупцеві товар лицем за допомогою культурного обходження і чуйности, дати йому хід".

(Такий дивний стиль цього допису — Редакція „Свободи").

Маневицька районна газета „Вільна праця" час від часу вміщує листи трудящих, в яких говориться про хиби в роботі торговельних організацій. В передовій статті під заголовком „Невпинно підносити культуру радянської торгівлі" газета звертає увагу на недостатній асортимент товарів у сільських крамницях, зокрема на те, що в деяких з них рідко бувають дружджі, перець, харчова сода.

„Останнім часом, — пише газета „Вільна праця", — в редакцію надходять листи, в яких читачі з обуренням пишуть про деяких працівників магазинів райцентра, зокрема про завідуючу магазином тов. Сафонову та завідуючого базою Токаровського, які ходові товари продають з-під прилавка та з бази райспоживспілки".

Сафанова та Токаровський не дбають про покупців, вони державні урядовці і мають все, що їм треба, і їм байдуже про те, чи селяни мають дріжджі, перець чи соду. А втім, вони ще й паскують товарами і збільшують свій прибуток.

„ХОДОРІВСЬКИЙ РАЙОН ВВАЖАЄТЬСЯ ВІДСТАЛИМ"

Кореспондент „Радянської України" Ів. Верьовкин пише про те, що Ходорівський район, Дрогобицької области, погіршився і не виконує своїх завдань.

„А тепер Ходорівський район вважається відсталим, не виконав завдань по врожайності жита, озимої пшениці, ярих зернових, картоплі. Цукрових буряків з гектара тут зібрано на 28 центнерів менше, ніж у сусідньому Жидачівському районі. Знизилися надої молока на колгоспних фермах, з запізненням виконуються польові сільськогосподарські роботи.

Райком партії, виконком райради не врахували, що після укрупнення колгоспів керувати далі старими методами стало неможливо. В нових умовах особливого значення набрала справа добору, розстановки і виховання кадрів. Від зміцнення МТС і колгоспів досвідченими і відданими керівниками, які вміють організувати справу, залежить дальше піднесення сільського господарства.

Але в Ходорові несерйозно ставляться до добору керівних колгоспних кадрів. Ось факти: на всіх районних зборах, конференціях і пленумах багато говорили про те, що треба зміцнити відсталі колгоспи „Зоря комунізму", „Червоний колос", ім. Андреєва досвідченими кадрами. Та райком і райвиконком рекомендували в ці колгоспи тих, хто перший підвернувся під руку. Внаслідок цього на чолі відсталих колгоспів опинились люди, які не знають сільського господарства, не обізнані з колгоспним будівництвом, до того ж малограмотні.

В районі багато говорять про необхідність поширювати передовий досвід, а робиться для цього надзвичайно мало. Давно відомі, перевірені практикою форми і методи поширення досвіду передовиків тут не використовуються. Діяльність районних організацій у справі узагальнення й передачі досвіду зводиться до того, що раз на рік скликають районну нараду передовиків сільського господарства. Наради ці погано підготовляються і проводяться на низькому рівні."

З повищого видно, що „укрупнення" колгоспів дуже обнизило видайність сільськогосподарської продукції, але комуністичні кореспонденти не хочуть бачити дійсну причину цього явища, тільки нарікають на „колгоспні кадри" та районні ради. А воно від голови риба смердить. А чому на чолі колгоспів стоять „малограмотні"? Бо вони партійні люди, а дійсних фахівців туди не приймають.

ГУМОР З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАВІСИ

У Софії, столиці Болгарії, на тракторному заводі імені Жовтневої Революції відбувається мітинґ. Комуністичний аґітатор, що пройшов курс політграмоти в одному московському народному університеті, хвалить досягнення нової економічної політики Кремлю в Болгарії.

— Тільки завдяки великому російському народові та комуністичній партії — репетує він на ввесь голос — у нас на базарі багато всякого добра, крамниці поповнились продовольством та товарами широкого вжитку.

— Товаришу комісар, — завважив один із слухачів, — я тількищо повернувся з базару, але зовсім не бачив там ні харчів, ні товарів, про які ви говорите.

— Вам би, товаришу, — відповів на це аґітатор, — поменше ходити по базарах, а зате більше читати нашу пресу. А з неї ви і про харчі, і про наші товари довідаєтесь.

Голос Канади.

Лев Яцкевич

БОЖА МАТИ ТА ПОВСТАНЦІ

По мережці полонини,
Де впав транці сніг лапатий —
Йшла, ховаючи дитину
У хустину, Божа Мати.

Йшла знеможена та квола,
Бо вже день нічо не їла.
Обійшла село довкола
Та ввійти туди — не сміла. . .

Але глянула на Сина,
На бездомного Месію —
Сльоза впала на хустину,
Вітер снігом в очі сіяв.

Завернула Божа Ненька
Через стежку, коло мосту
І застукала тихенько
Гричі до дверей колгоспу.

Але з хати вийшов Ірод,
Глянув злюще на Марію
І прогнав її з подвір'я
У холодну сніговію.

І пішла у мандри знову
З Божим Сином — Божа Мати
І ввійшла у ліс сосновий,
Де горіли срібні ватри.

Віля них ясні обличчя,
Юні хлопці та дівчата —
Убирали дві ялинці
В срібні кулі та ґранати. . .

Захист там знайшла Дитина,
В білім лісі — у землянці.
Постелили їй там сіна,
Божа Мати і — повстанці.

✝

Дня 4-го січня 1954 несподівано відійшла від нас на вічний спочинок незабутня Дружина, Мати, Бабуня й Прабабуня

АННА З ОЛІЙНИКІВ ГАЛЕЛЮК,

проживши 66 років. Похорон відбудеться в п'ятницю, 8-го січня, о год. 11-тій рано з Gowen Funeral House при 233 Summerset St., Ню Бронсвик, Н. ДЖ.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Горем прибиті
Чоловік, Діти, Внуки і Правнуки.

ВСЕ ДЛЯ ДОБРОБУТУ КРАЇНИ — КАЖЕ АЙЗЕНГАВЕР

ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ДЕМАГОГІЄЮ; ПЕРЕДБАЧАЄ ДОБРИЙ 1954 РІК; ПОДАЄ ЗВІТ ПРО ОСЯГИ В МИНУЛОМУ РОЦІ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер, промовляючи через радіо й телевізію до американського народу, заявив, що не має чого побоюватись за господарство ЗДА в найближчому 1954 року, який також буде успішний щодо безпеки країни та народного добробуту. У своїй 15-хвилинній промові президент заявив: „Я вас запевняю, що федеральний уряд уживе всіх засобів, щоб затримати добробут". Далі Айзенгавер сказав, що його уряд дбає про те, щоб пристосування американського господарського життя до змінених обставин відбувалося без шкоди для населення і тому не треба слухати демагогів, які страшать населення, говорячи, що уряд не зможе опанувати ситуації. „Ми віримо, казав президент, що добробут американського народу не залежить від війни, ані від приготування до неї. Ми знаємо, що ця велика країна зможе пристосувати своє господарство до нових умов без хаосу, на який сподіваються комуністи. Наша система — це найздоровіша система в світі, яка працює для добробуту своїх громадян". Президент згадав і про ті осяги, яких домігся його уряд в минулому році. Ось ці осяги: закінчення війни в Кореї; скріплення оборони ЗДА і вільного світу — проти комуністичної агресії; зменшення бюджету на 13,000.-000,0000 долярів; зменшення податків, почнинаючи від 1 січня 1954 року; скасування контролі над господаркою країни; стримання обезцінення гроша (інфляції), що виявилося в спадку цін на харчі; ухвалення нового іміграційного закону; перебрання ініціятиви в закордонній політиці; плян ужиття атомової енергії для мирових цілей і плян контролі атомової зброї. (Але демократичний сенатор професор Пол Г. Даглес заявляє, що господарство ЗДА вже обнижується, як це видно з таких фактів: 1. Обниження автомобілевої продукції на 12 відсотків. 2. Сталева промисловість працює тільки на 67 відсотків своєї спроможности. 3. Продаж товарів за допомогою пошти впала на 16 відсотків. 4. Збільшення безробітних в порівнянні з 1952 роком).

ДЖ. Ф. ДОЛЛЕС ГОВОРИТИМЕ З МОЛОТОВИМ ПРО АТОМОВУ КОНТРОЛЮ

Вашингтон. — Речник державного департаменту заявив, що державний секретар Дж. Ф. Доллес порушить на зустрічі із совєтським міністром закордонних справ Молотовим 25 ц. м. у Берліні справу атомової контролі, згідно з пропозиціями, що їх висунув президент Айзенгавер у своїй промові перед Об'єднаними Націями в дні 8 грудня м. р. У совєтській ноті з 21 грудня м. р. була принципова згода на поведення розмов у цій справі, дармащо Совєти знову стали на своему давньому становищі, що треба проголосити генеральну заборону вживання атомової і всякої іншої зброї, призначеної для масового винищування людей. Підготову до американсько-совєтських розмов на цю тему перевів американський амбасадор у Москві Чарлз Болен, однак досі не оприлюднено нічого, в якому напрямку йтимуть ці розмови. Тому, що в теперішньому офіційному повідомленні державного департаменту сказано тільки про замір державного секретаря Дж. Ф. Доллеса говорити про атомову контролю з Молотовим, а нема згадки про інших учасників берлінської конференції, здогадуються, що в цих перших розмовах не братимуть участи ані англійці, ані французи. Коментатори американської преси пояснюють це тим, що тепер Америка і Совєти є головними продуцентами атомової зброї, а дослідні англійські стації і заклади є наче прибудівкою американських, дармащо вони цілком суверенні, — французи ж знаходяться щойно у початковій стадії виробництва атомової зброї. Очевидно, що в такому поставленні справи нема ніякого бажання Америки взагалі виключити її союзників від дальших розмов на цю тему.

ПІВДЕННА КОРЕЯ ПІДДЕРЖУЄ ГЕН. ГОЛЛА У СПРАВІ ПОЛОНЕНИХ

Токіо. — Південно-корейський уряд підтримав становище головного командувача військ ОН на Далекому Сході, ген. Голла, у справі полонених, висловлене в офіційному листі ген. Голла до Невтральної Комісії в Кореї. Відповідаючи на заяву більшости Невтральної Комісії, щоб альянти і комуністи порозумілися щодо дальшої долі полонених, які відмовились репатріюватися, ген. Голл відкинув всяке дальше обговорення тієї справи, яка, мовляв, була докладно устійнена в договорі про військове перемир'я в Кореї. За постановами того договору, ген. Голл зажадав, щоб Невтральна Комісія передала всіх полонених неповоротців, які відмовились вертатися до комуністів, альянтам, і то зараз після півночі з 22 на 23 січня ц. р. Південно-корейський уряд робить технічні приготування на прийняття поверх 20,000 полонених. У пристані Інчон зосереджено кораблі, якими переїдуть на Формозу китайці, що захочуть туди переїхати. Корейці включаться в життя цивільного південно-корейського населення, при чому частина їх напевне вступить до південно-корейської армії. Уряд Південної Кореї призадумувався, що робити на випадок, якби Невтральна Комісія не захотіла виконати жадання ген. Голла і індійська сторожа не передала полонених. Однак це вже була б справа Об'єднаних Націй і командування його військ в Кореї.

● Це північно-корейські і китайські комуністи змусили американських неповоротців відмовитися від зустрічі з американськими „переконувачами" в Кореї, — викрив капрал Клод Бечелор, який, спонуканий листом від своєї молодої дружини-японки, таки „вибрав свободу" і зголосився до репатріяції.

КОЛУМБІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОЧАВ СВЯТКУВАННЯ 200-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ

Ню Йорк, Н. Й. — Один із найстарших американських університетів — Колумбійський університет у Ню Йорку почав святкування свого 200-річного ювілею, яке продовжуватиметься ввесь 1954 рік. В першому дні цих урочистостей промовляв губернатор Нюйоркського стейту Томас Дюї, який у своїй промові хвалив цей університет за те, що він стояв на сторожі академічної волі. Це робить ця славна „Альма матер" і тепер, але губернатор заявив, що зовнім немає конфлікту між академічною волею і тим, що треба викинути з високих шкіл, тих, які виконують чужі накази під плащем академічної волі. Дюї проти того, щоб уніформувати наукову думку, але він за тим, щоб зрадників прогнати з академічних шкіл, але треба це зробити спокійно, без непотрібного галасу. „Цей університет, казав Дюї, це доказ нашої національної зрілости. Але ми вже надто дозрілі, щоб не могли викинути зрадників, які загрожують нашій волі". Коли засновували цей університет, то Ню Йорк мав 20,000 жителів, а тепер це місто стало Метрополією, що має 8,000,000 мешканців, а там університет має 25,000 студентів і 3,300 професорів. Віт 1778 року цей університет надав 200,000 наукових ступнів.

УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДКИ В ДІВОЧІМ ГОНТЕР КАЛЕДЖ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Дванадцятка дівчат з студентського Українського Культурного Клюбу може повеличатися не абияким успіхом, коли дістала нагоду на відспівання українських колядок під час концерту колядок, улаштованого в середу 16 грудня загальним хором каледжу, складеним з 250 співачок. Загальний Гондер Каледж Квайр, під керівництвом проф. Андерса Еміла, виконав цілу низку коляд польських, словінських, старофранцузьких, німецьких, еспанських і відступив місце й час для українського хору, під керівництвом Христини Карпевич, яка сама акомпаніювала при фортепіяні. Українські дівчата зодягнені в український одяг відспівали дві колядки, а саме: „Нова радість стала" і „Видить Бог", на повне вдоволля 2,000 *публіки*, студентів і професорів, які дали признання виконавцям гарячими оплесками.

Крім загального й українського хорів, виступав ще хор учительського збору під керівництвом Монро Ґросмана, з своїми продукціями колядок. Промови й привіти виголосили: президент колегії Джордж Н. Шустер і віцепрезидент студентської організації Естера Камісар. Діти з елементарної школи при каледжі виконали різдвяну сценку. Після концерту директор загального хору запросив українські дівчата в народних одягах на провідників при впроваджуванні гостей під час Весняного Фестивалю, який підготовляє його хор.

Попереднього тижня, проф. Кларенс Маннінґ, на запрошення Українського Культурного Клюбу, виголосив у ньому доповідь про „Значення України в міжнародних відносинах".

С. Д.

О. Сип

ЛИШИВСЯ ТІЛЬКИ ОСЕЛ...

(Різдвяний фейлетон)

Участь звірят в містерії Вифлиємської ночі самозрозуміла тому, що „не в царських палатах, но **межи бидляти**, у пустині, во **яскині**" Син Божий народився.

Яка могла бути та участь?

Вчення зоології — біології каже, що до німої, нерозумної тварини не можна ставити ніяких вимог, що — коротко й ясно — роля звірят у такій події могла бути тільки декоративною.

Але сталося несподіване. *Коляда подає, що* „пастиріє со страхом бігли **там, де віл, осел дитину гріли**". Стало-бить, німа, необдарована розумом тварина взялася „зберегати новонароджене Життя — теплом дихання свого створити Йому пригожий клімат серед холоду ночі.

З інших коляд і вертепних картин знаємо, що не тільки віл і осел загрівали Божого Сина. Допомагали в цьому великому ділі і корова, і вівця і коза і, загалом, все сім'я чотироногих, що водиться в Святій Землі.

Від часу тієї пам'ятної ночі добігає друга тисячка літ.

Що сталося за той час з потомками вертепних звірят?

Відповісти на це питання одним махом неможливо, хочби тому, що за тих довгих двадцять віків звірята розбрелися по всьому світі, потворили свої окремі держави, повирощували відрубні національні прикмети й хиби. Одне спільне можна сказати про всіх: крім осла, всі дуже швидко забули про свою почесну функцію святої ночі. Коли люди розп'яли на хресті Того, хто за тепло звірят приніс на світ життєдайне тепло любови, звірята махнули рукою:

— Який глузд нам зберегати боротися за те, що люди потім нищать? Люди розумні, вони краще знають...

І за тими словами звірята й не стямились, як самі розумними стали...

— Які ми були дурні! — вигукнули віл і баран.

— Хотіли заімпонувати світові теплом кволої любови, тоді, як наша сила в рогах!...

Кінь „ударився в голову", мовляв, зо своїми гострими копитами давно чемпіоном світу стати міг. Корова, коза й вівця нишком стали про себе плянувати, якби їм всі ринки збуту для свого молока (вівця ще й для вовни!) здобути.

Тільки осел лишився вірним своєму вифлиємському предкові. Осел єдиний дише на світ теплом любови, тільки в його великі вуха запала наука його пращура з Першої ночі Нового Завіту.

За те інші звірята прозвали його дурним ослом.

Бо й справді: хіба не дурний він, коли все наново вірить іншим, хоч ті завжди в дурні його шиють? Хіба не дурень за камінь — хлібом, за роги — серцем платить? Хіба не комічний осел в ролі Касандри, що кінець рокові звіринному цивілізованому заповідає, як той з вовками приставати — й сам вовкуватиме?...

Положення всесвітнього осла стає „гіршим губернаторського". І якщо можна мати для цього симпатичного й трагічного звірятка якусь розраду, то хіба ту, що ... не кращі успіхи мають і його брати *по расі*.

Нас, звичайно, цікавить, як стоять акції нашого еміграційного осла і, взагалі, нашої еміґраційної чередки.

Отож, спочатку наш осел був навіть дуже щасливий. Коли члени череди збиралися втікати від ірода — вовка, об'явили, що вони не звичайна череда, тільки політична. „Я не є баран звичайний — я овечий патріот!" — продеклямував баран. І ці слова стали всім за гасло. І осличе серце росло, а вуха й хвостик вітраками маяли від радощів, що — як не як — серця нашої череди сповнені любови до рідного Вифлиєму, а голови сповнені постанови вигнати з нього ірода.

Але, як тільки череда перебралася в затичніший Єгипет, вуха і хвіст в осла безнадійно впали. Череда розбрикалася далеко більше, ніж будьколи. А вже як пішла „в дальшу мандрівку до великої мети", почалося взагалі безглуздя.

Кінь, віл і корова раптом відполітизувалися.

— У нас є свій „джаб" — кажуть — своя „кара", „гавз" і „телевіжин" — і дец-о! Треба бути дурним ослом, щоб самому шукати собі видатків — на всілякі народні і запомогові фонди, як „морґедж" за хату ще не цілком сплачений...

І справді: тільки єдиний осел ще теплом серця й кишені життя тих зогріває, яким доля не судила дібратися до „великої" „черевоозперезаної мети.

Осел єдиний, без принуки, без збірщиків, сам що-року вкладає в конверту десятку й відсилає до централі, яка вживає ті гроші на збірні потреби череди, головно ж на акцію визволення її Вифлиєму.

А інші?

Користаючи з того, що могутні кінь, віл і корова заявили свою неполітичність, а осел латає всі діри (щоб скандалу громадського не було) — інші члени череди взялися до політики з такою натугою, що й за коня — вола — корову надолужують.

Поділені ще давніше на дві партії (які розпізнаєте тільки по тому, що одні бекають, а другі мекають) барани перестали боротися на вузькій партійній кладці й перейшли на широкий громадський терен.

Одна й друга сторона має святу постанову: опанувати череду, а тоді нею доконати „того другого барана".

Надаремно осел проповідує їм братолюбіє, надаремно вказує на ірода — вовка як ворога, що його треба знищити.

— овчи, осле дурний! — кидають йому барани. — Хіба не бачиш, що ми „за Бога й Батьківщину?"

І череда має далі свій вертепний скетч, і політика далі процвітає. Навіть кози вже непогано баранів наслідують...

Який має бути фінал нашого вертепу?

Чи стане ослові сил і духу теплом дихання свого прогнати холод ненависти барана до барана? Чи вспіє осел притягти до співпраці для череди й рідного Вифлеєму тих, що колись тягар праці тягнули — коня, вола й корову? Чи зуміє він, дурний осел, навчити дечого наших завзятущих вертепних *політиків*?...